

Mahjas Weefis

Nr. 10.

Rigā, 10. martā 1910. g.

55. gada gabjums.

Swaigšņu pafaule.

Profesora Dr. Hermana J. Kleina.

(Turpinājums.)

IV.

Swaigšņu pašķustība.

Jau vežās tautas, kaut gan winām nebija nekādu pērahdijumu preekšč tam, tizeja ka pafaules telpās nekā nestahw meerā, bet wiš debēs ķermeni atrodas muhščigā kustiā. Tikai seme, pehz winu usflata, bija isnehmums, un tikai weenigi us ta pamata, ka wini to netureja par debēs ķermeni, bet gan par prestatu wiseem debēs ķermeneem. Un kamehr seme stahweja meerā — pehz indeeschu domam pat bija peestiprinata us kahda milšiga brunu ruputscha muguras — debēs tika usluhtotas kā fewišķa sfera, *Primum mobile*, kuras usdewums gruhst wišu pafauli muhščigā dejā ap semes widus punktu. Šchis domas ir maldigas; wišu debēs telpu ķermeni pafaules negreesčas gan ap muhšču semi; tomehr wiš telpās atrodas muhščigā kustiā, kaut gan ta ir tahda kustiba, par kuru senām tautam nebija ne masakās fajehgas.

Koperniks mahzija semes un planetu greeschanos ap fauli un šcho pehdejo nostahdija par nekustochu widus punktu. Atteezibā us eefšejām kustibam sistēmā tas ir gluschi pareiši; bet jau 18. gadu snteni zehlas jautajums, waj muhšču faules ķermens pateest stahw absolūtā meerā, jeb waj warbuht nawa kahds augstaks kustibas zentrs, ap kuru neaptweramā zekā greesčas muhšču faule kopeji ar planetam? „Wifas stahwu swaigšnes“ teiza Fontenells, „ir tāpat daudšas faules, no kurām katra lihdsigi muhšču faulei ir planetu kustibas widus punkts, bet planetu kustibas widus punkta wahrdu winas nes tikai relativā nosihmē zik tahl winas fawulahrt atkal greesčas ap kahdu zitu zentralpunktu. Muhšču faule ari ir warbuht padota tahdai kustibai.“

Tas behrnischķigais usflats, ka stahwu swaigšnes pē-

stiprinatas pē nekustochas debēs sferas lihds ar winu ir nekustinami ķermeni, un tās wehl nepilnigakās domas, ka šchis swaigšnes nawa nekā zits, kā debesu apfega atwari, zaur kureem mums, kā zaur wezu durwju šķķirbam daschā stā eef redsama tur atrodoschās gaisma waj uguns, bija jau sen nowiršits pē malas, kad wehl arween tizeja, ka minetās swaigšnes stahw preekšč muhšču azim nekustochi sinamos pafaules telpas punktos lihdsigi werstu stabeem leelzeka malā. Widus laiku mahzits wihrs, jesuits Rizziofi domajās wehl to spezieli peerahdijis zaur to, ka winšč pēweda weselu swaigšņu rindu, kuras wina laikā stahweja taisnā linijā un taisni tā winas stahwejuschas ari wezato greeku astronomu laikos. Tā winšč pēem. rahdija, ka Swaru deenwidus datas galwenā swaigšne, Arkturs Botēs un Mizars Leelajā Lahzi jau no sen seneem laikeem pashahwigi ir stahwejuschas us leelaka debēs rinka, tā tad neweena no šchim swaigšnem nekā nawa ne par matu grostijufe sawu redsamo weetu pē debēm. Bet Jakobš Raffini 1738. gadā peerahdija, ka tas nebuht tā nawa, jo Arkturs tikai 152 gados ir mainijis sawu postziju wairak kā par $\frac{1}{6}$ grada. 22 gadus wehlat flawenais Tobijs Maiers Gettingenā aishahdija us tahdu pat weetas mainu ne masak kā pē 86 zitām swaigšnem.

Lihds ar to bija jaatmet domas par stahwu swaigšņu nekustamibu un analogiški nemot no ta ween jau wareja spreesst, ka ari muhšču faule nepaleest telpā bes kustibas; pa to laiku pehtijumi nepalika atpatat un muhšču faules kustibas usrahdichana un šchis kustibas wirseena noteifchanas gods peeder Wilhelmam Herschekam, tam wihram, kuru mehš wehl beeschi mineem debēs telpas pehtijumos.

Ta nu nemam wehrā šcho swaigšņu redsamo spochumu, winu leelumu, tad nonahkam pē ta pahrsteidsoschā re-

sultata, ka nekahdā sinā (kā tas warbuht jau eepreeksch is-
liktoš) gaischafās swaigšnes naw lihds ar to ari tās, kura
buhtu wisleelata kustiba. Agrā mehš jau redsejam, ka
tamlihdfigā kahrtā gaischafās stahwu swaigšnes nawa mums
ari wistuwafās.

Wistuwafais jautajums, kuresch nu zesās ir tās: kahdi
ir stahwu swaigšnu kustibas zehloni? Scho jautajumu
jau usstahdija ari Herschels un mehš sekofim tam zesam,
kuru schis leelais wihrs ir laufs, mekledams atbildi sawam
jautajumam. „Ja stahwu swaigšnes,“ winsch saka, „rahda
nowehrojumu paschkustibu — kas ir nenoleedsams fakts —
tad schis kustibas war buht waj nu pateefas jeb tikai par
tahdam isleekās, jeb ari pa dafai pateefas, pa dafai islee-
koschās. Stahwu swaigšnu kustibas ir pateefas, ja muhsu
faules sistema sawu weetu telpā nemaina, jo schai gadijumā
jaleef wifas nowehrotas kustibas us atteezigo swaigšnu
promkusteschanos telpā. Ja turpreti tikai muhsu faules sistema
ween kustas zaur telpu, tad zaur to war tilt nowehrota
isleekoschās stahwu swaigšnu kustiba; tahdā kahrtā mehš
brauzam us leelā pasfaules luga zaur neismehrojumu debefš
telpu un tāpat kā krafts un kofi mums leekas kustamees
ja mehš peldam meerigi slihdsoschā laiwā us uhdēna —
tāpat stahwu swaigšnes mums isleekas garam ejoschas;
leekas itkā winām buhtu paschkustiba, kura isskaidrojama
weenigi zaur to, ka tikai faules sistema un mehš paschi
teklam nesti zaur isplatijumu. Bet ja tiklab muhsu saule,
kā ari stahwu swaigšnes kustas telpā us preekschu, tad tikai
daka no isleekoschās weetu mainas ir jaleef us swaigšnu
rehkina.

Kā ar diweem weens otram preti skrejoscheem dselszeka
wilzeeneem, kuri ar sawu ahtrumu sumu brahschas lihds-
brauzeju azim garam, kamehr wini buhdami us diwejam
paralelsleedem un dodamees us weenu un to paschu staziju
paeet weens otram garam ar sawu ahtrumu starpibu, tāpat
tās ari ir ar swaigšnem. Tās, kuru kustiba telpā ir preteja
muhsu faules sistemas kustibai, rahdis mums daudš leelaku
weetas mainu nekā tās, kuru kustiba eet weenā wirseenā ar
faules kustibu.

Ar weenu no scheem trim weideem stahwu swaigšnu
paschkustibai wajaga isskaidrotees. Bet kuresch no scheem
weideem ir ihstais un pateefais? To war noteikt atklahti
tikai nowehrojumi fastanā ar leetas jo smalku pahrlitschanu.
Apluhkofim tad pirmo gadijumu.

Ar to teef peenemts, ka muhsu faules sistema sawu
weetu pasfaules telpās nemaina, tā tad paschkustiba noteef
tikai ar stahwu swaigšnem ween. Schai gadijumā lee-
koschās kustibas wirseens atkarasees no zela stahwolka, pa
kuru eet atteezīgā swaigšne un no winas stahwolka pret
semi. Bet nu mehš redsam kofi leelu stahwu swaigšnu
skaitu bes isnehmuma us wifam pufem; tahlak mums nawa
nekahda pamata domat, ka swaigšnu kustiba noteef weenā
wirseenā beeschaf, nekā zitos. Ar ziteem wahrdeem: schai
gadijumā, ja nowehrofim leelas swaigšnu masas, mehš
atradifim tikpat daudš swaigšnu, kuras, leekas, kustas us
rihteem, wafareem, seemekeem jeb deenwideem. Ja salih-
dsinafim scho rezultatu ar no nowehroschanas dabuto, tad

atradifim, ka pirmais nebuht neteef apstiprinats no otra.
Lihds ar to muhsu pirmais, par pamatu nemtais usstah-
dijums ir maldigš un stahwu swaigšnem nawa nekahdas
patstahwigas kustibas, ja muhsu faules sistema nemaina
sawu weetu telpā.

Pahreefim tagad pee otra usstahdijuma apluhkoschanas.
Behz ta spreeschot stahwu swaigšnes ir meerā un bes ku-
stibas sinamos pasfaules telpu punktos, kamehr muhsu saule
wirfas us preekschu pa debefš telpu.

Lai isskaidrotu stahwswaigšnu parahdibas, kahdas tās
ir pee mineteem apstahkeem, nemfim kahdu peemehru no
iddeenischās dsihwes. Sedomasimees gluschi taisnu, abās
pufēs ar koku rindu apstahditu leelzetu, kuresch wairaf
juhdses steepjas no seemekeem us deenwideem. Zekineeks,
kuresch atrodas schi zeka widū, redš skaidri us abeem gala
punkteem kofus paleefot arweenu masatus un arweenu
tuwat zitu pee zita; tā ir parahdiba, kuru gan katrs ir
nowehrojis un kura weegli isskaidrojama zaur perspektivas
eespaidu. Ja nu zekineeks dodas wairaf us seemekeem, tad
kofi tur arween wairaf atdalas weens no otra. Pa kreifi
un labi skatotees leekas, ka koleem ir preteja kustiba zeki-
neeka gaitai, schai gadijumā kustiba no seemekeem us
deenwideem. Greeksimees nu ar scho apzerejumu pee
swaigšnu debefim. Pee kusteschanas gar miljoneem
meerā stahwoschām swaigšnem muhsu faules zela wirseenā
jabuht kahdam punktam, no kura skatotees swaigšnes weena
no otras wairaf atdalas, kamehr zita, schim gluschi pretejā
punktā winas arween wairaf sapluhst kopā. Pa kreifi un
labi no faules zela pee swaigšnem wajadsetu nomanit tam
lihdsfigas kustibas, kā ar peemehrā mineteem koleem leel-
zela malā un scho isleekoschās kustibu wirseeni noteiktos
gadījumos waretu buht eepreeksch isrehkinami. Noweh-
rojumi tomehr ari ar scheem apstahkeem pilnigi neskafan.
Wini norahda gan us kahdu punktu, no kura skatotees
swaigšnes leekas arween wairaf atdalotees weena no otras,
ir ari nosakams punkts, no kura nomanama perspektiwisto
stahwu swaigšnu sawstarpejo stahwofku schifinaschanas;
tomehr leela pulka stahwu swaigšnu paschkustibas no-
wirfischanas ir par daudš nosihmiga, lai sche peenemto
hipotefi waretu usskatit kā wiszaur ar pateefibu sakristoschu.

Ja nu no trijeem weenigi eespehjameem gadijumeem
diwi ir israhdijuschees par nepeenemameem, tad treschajam
un pehdigajam wajaga skafanet ar pateefibu. Behz ta wajaga
tāpat muhsu faules sistemai, kā ari stahwu swaigšnu
pulleem zaur pasfaules telpu kustetees us preekschu.

Schis ir weens no wisshwarigatajeem rezultateem, pee
kureem astronomijai isdewees nokuht, winsch atwehra pa-
wisam jaunās isredsēs muhsu stahwu swaigšnu sistemas
sakaros. Fr. Wilhelms Herschels, kuresch pirmais pamatigi
nodarbojās ar mineto problemu, nebija tās wihrs, kuresch
paliktu stahwot puszela; preeksch wina nekās nebija jau
padarits, tik ilgi kamehr wehl laut kas bija darams.
Tapehz winsch usstahdija tahlatu jautajumu: Us kahdu
weetu wirfas muhsu saule, kustedamās zaur pasfaules telpu?
Rezultats, kuru winsch no saweem pehtijumeem isweda,
bija tās, ka muhsu saule kustas pasfaules telpā us kahdu

punktu, kurfch atrodas Hertulefa swaigſchnu ſihmê. Sihlafus pehtijumus uſſtahdija Argelanders Bonnâ 1837. g. Winſch iſpehtija 390 ſtahwu ſwaigſchnu kuſtibas un, kâ ſawa leelâ darba reſultatu tâpat atrada, kâ punktſ, uſ kuru wirſina muhſu ſaules ſiſtema ſawu kuſtibu, ir Hertulefa ſwaigſchnu ſihmê. Behlat Mädlers atrada preeſch ta paſcha punkta ſtahwokla no 2163 ſtahwu ſwaigſchnu kuſtibam ari kahdu punktu Hertulefâ.

Tahdâ kahrtâ Herſchela dati ir bijuſchi til pareiſi, kâ pee til gruhteem pehtijumeem gandrihſ nebija zerams. Ar laiku tâ tad muhſu ſaules kuſtiba muhſ wedis arween zitos un zitos paſaules telpas apwidos un zilwetu dſimumi nekad wairs otrreiſ neeenems to weetu telpâ, kahdu wini reiſ eenehmufchi.

Tâs paſchkuſtibas, kuras pee ſtahwu ſwaigſnem weenmehr redſam un kuras nupat pahrunajâm, iſtaifa tilai dafu no winu pateefâs kuſtibas un, proti, no tâs, kura noteek perpendikulari ſemeſ ſtatu linijai. Swaigſne, kura kudas taiſnâ linijâ pret ſemi, ſtatotees no ſemeſ, ſawu weetu nemainis. Bet kâ mums ſinams, ar ſpektroſkopa palihdſibu ir eepſehjams paſiht ſcho kuſtibu pret ſemi un noteikt winas ahtrumu. Schahdâ kahrtâ ir atraktſ, kâ peem. mirdſoſchâ ſwaigſne Altairs Chrgka ſihmê tuwojas ſemei katrâ ſekundê par 33 kilometreem, gaiſchais farkanais Arkturs tuwojas mums ſekundê par 5 kilometreem, Sirijs par 7; mainoſchâs Mira Walſwi attahlinas ſekundê par 66 kilometreem, Betegeſas ſwaigſne Orionâ attahlinas par 18 kilometreem katrâ ſekundê. Weena dafa no ſchi ahtruma jaatteezina uſ to apſtahli, kâ muhſu ſaule lihds ar ſemi un wiſâm planetem ari kuſtas zaur telpu un tahdâ kahrtâ ir eepſehjams no ſwaigſchnu kuſtibas, ſem daſchadeem eepreeſchejeem ſpreedumeem aprehinat ſaules kuſtibas ahtrumu telpâ. Iſrahdijâs tahdâ kahrtâ, kâ ſchis ahtrums ir 20 kilometru ſekundê, tâ kâ ſaule Hertuleſam iddeenâs tuwojas par $1\frac{3}{4}$ miljonu kilometreem. Tomehr ſchi ſwaigſchnu ſihme weenkahrſchai azei parahdas muhſu deenâs tahda pat, kahdu winu redſejuſchi wezee greeki preeſch 2000 ga deem.

Stahwu ſwaigſchnu, un lihds ar to ari ſaules kuſtiba telpâs, ir parahdiba, kura ſawalſina muhſu domas jo leelâ mehrâ. Leelas, kâ ſchis kuſtibas notiktu taiſnâ linijâ, bet tas katrâ ſinâ ir tilai to apſtahku ſekas, kâ mehſ ſtahwu ſwaigſchnu kuſtibas paſiſtam wehl tilai ihſu laiku un kâ zeti, kurus winas paſaules telpâs noet, ir neiſmehrojami. Slawenais filoloſofſ Rants domaja, kâ Sirijs waretu buht zentralfaula, tomehr ir peerahdams, kâ, lai Sirijs waretu buht par zentralfauli, winam wadſetu buht 1000 miljonu reiſ leelakam par muhſu ſaules maſu. Bet tahdu leelumu un maſas, kâ mehſ wehl to dſirdeſim, Sirijam nebuht nawa Tâpat ari nawa neweenas zitas ſwaigſnes pee debeſim, kurai, pehz wiſâm ſihmem ſpreeſhot waretu buht zentralfaula loma. Weidſot, ja ſtahwu ſwaigſnes greeſtos ap kahdu kopeju ſmaguma punktu, winu paſchkuſtibai wadſetu ſinamâ mehrâ notikt pehz ſikumeem. Muhſu laikos mehſ waram apgalwot, kâ preeſch ſcho ſtahwu ſwaigſchnu kuſtibam nawa nekahda kopeja widus punkta un kâ nawa nekahdas zentralfaula, ap kuru kuſtetos leelais ſwaigſchnu pulſs, tâ kâ planetes ap muhſu fauli greeſchas. Turpretim daſchas ſwaigſnes dodas kopeji projam zaur paſaules telpu, pee tahdâm, ſtarp zitu, peeder tſchetras no ſeptinâm galwenajâm ſwaigſnem Leelajâ Lahzi. Ari atſewiſchku ſwaigſchnu ahtrums ir ahrfahrteji leels. Kamehr ſeme ſawâ zelâ ap fauli katrâ ſekundê noſkreen 30 kilometrus, ir ſwaigſnes, kuru ahtrums ir 200 pat 300 kilometri ſekundê, tâ kâ war domat, kâ winas pehz peeteekofchi ilga laika pawiſam iſees no muhſu ſwaigſchnu ſiſtemas. Zaunakee pehtijumi, kurus iſdarijis astronomſ Kapteins Groningenâ ir rahdijufchi, kâ tâs ſwaigſnes, kuras paſaules telpâs rahda paſchkuſtibu, leelumâ un wiſumâ nemot eedalaſ diwâs milſigâs ſwaigſchnu ſtraumes, kuru gaitas eet uſ pretejâm puſem. Schis ſtraumes ap-twer warbuht 100 miljonu mirdſoſchu ſaulu, bet neweens neſin no kureenes winas ir nahkuſchas, kur ir ta ſpehka mihtne, kas winas dſen uſ beſmeera gaitam un kahds buhs ſchis neaptweramâs dſinas gals.

(Turpmat wehl.)

Biologifkas parahdibas.

З. Н о в и к о в а.

VIII.

Organizacija ſaimneezibâ.

Aptahrtnes peelahgoſchanu zilwela wadſibam zaur zilwetu eedarboſchanos uſ ſcho aptahrtni paahtrinajas wehl jo wairat, kad zilweli paſchi ſawâ ſtarpâ organizejas. Za tuwaki apluhkojam organizacijâs buhtni, tad to war iſſaidrot tahdejadi, kâ ſinamas jaunâs kuſtibas leel agraku kuſtibu weetâ. Tâpat kâ augi un kuſtoni zehluſchees no weenas kopejas ſafnes, kâ dſihwibas ſematajâs pakahpês botanika un ſoologija ſapluhſt kopâ, tâ ari teknikai un organizacijai ir weenada ſafne; ſaimneezifkâs dſihwes

ſahkumos tâs gruhti iſſchiramas. Kas, peemehram, beigu beigâs ir arkla iſgatarwoſchana? Za ir zitadu kuſtibu iſdarifchana nekâ bija wadſigſ pee lahſſtas iſgatarwoſchanas. Iſkweenu iſgudrojumu war atwedinat uſ kuſtibas pahrgroſſijumu. Weenigâ pirmatnejà ſtarpiba ſtarp techniku un organizaciju ir ta, kâ pee pirmâs kuſtibas pahrgroſſijumi ſihmejas uſ weenu zilwetu ween, kamehr pee pehdejâs ta atteejas uſ wairakeem un rodas kolektiwa parahdiba. Gluſchi kâ technika, ari organizacija zelâs no iſgudrojuma. Kahds indiuidâs eedomajas weſelu rindu kuſtibu no zilwetu pulkeem, tâ kâ ſprauſtais mehſkis ſafneedsams ahtrat nekâ

ar agrakām kustibām. Kad jaunās kustības stahjuschās wezo kustību weetā, tad isgudrojums peepildīts. Wišas organizācijas, tā ari wišas tehnikas pahrgrōfības zenschas uš to, faihšinat laiku, kurfch wajadfišs preekšč planeta peelahgoščanas zilweku wajadfibam. Isgudrojumu un atradumu flaitš organizacijā ir loti leels un tas pa wehsturiškeem laikeem nerimstigi peeaudfis. Išdeenās isgudro jaunās organizācijas, tikai leelajai publikai tās masal kriht azis, nekā isgudrojumi tehnika. Tahda instrumenta eerāščanās tā telefons wišeem teel sinama; tas aistwer sabeedristo apšinu. Bet darbnizu jauna organizacija kahdā leelā fabrikā neweenu neinterese un neaistwer sozjalo apšinu. Un tatschu ir gadījumi, kur laba organizacija darbnizās tikpat daudz pamafina laiku preekšč kahdas leetas pagatawoščanas, tā kahda jaunisgudrota maščina.

Bet tomehr naw nekahdu šchaubu, ka organizacijā isgudrojumu flaitš newar buht tik leels tā tehnika. Kulč turās semēs itgadus isnem tuhstoscheem patentus uš jauneem tehnisheem isgudrojumeem. Un organizācijas laukā tik leels flaitš patentu naw domajams.

Wišwairaf parastais panehmeens pee apkahrtnes peelahgoščanas paahtrināščanas ir kooperacija, t. i. waitaku personu šaweenoščanās preekšč kahda usdewuma ahtreakas ispidiššanas. Šcho panehmeenu isgudrojuschī jau kustoni; tas naw nekahds zilweku isgudrojums ween. Tas sneedšas atpatak tos laikos, kad muhsu sentščī dabuja to weidu, kahds wineem tagad ir.

Bet jafaka ari, ka zaur kooperaciju panahkams laika pahrspehjumš neween relativā finā, bet ari laika eetaupijums, kuru war apšihmet par abfolutu. Ir darbi, kuruš zilweks beš šawu lihdsbeedru palihdsības nekad nebuhtu isdarijis, kas nošimē tikdaudš, ka weenam indiwidam pee teem buhtu wajadsejis strahdat neišmehrojamu laiku. Kad weens indiwids kahdu darbu spehji padarit 10 gadu laikā un šaweenoti indiwidi to paweiz weena pašča gada laikā, tad tas ir relativš laika faihšinajums. Bet ja indiwids kahdu pahrwehrtumu beš zitu zilweku palihdsības nekad ari nešpehji padarit, tad kooperacija ir abfoluts laika eetaupijums.

Tā zilwekam nekad nebuhtu isdeweēs ar indiwidualu spehku noweikt daschus plehšigus šwehruš. Zihnitaju spehki pee tam nebuhtu weenadi. Tapehž semēs faunas pahrwehrtišchana, apkahrtnes peelahgoščana šchat fewiščkā gadījumā, beš kooperācijas buhtu neešpehjjama. No šchi weedolka war teikt, ka kooperacija apšihmē neaprobeshotu laika faihšinajumu.

Kooperācijas wišweenkahrschafais weids ir pakalpojumu teescha ismaina, lai weenā laikā isdaritu weenaduš usdewumus. To dara tee indiwidi, kuri šaweenojas, lai kopā pazeltu kahdu smagu akmeni. Weenkahrschos apstahkšos šchahda kooperacija ir patwātiga un ta neprasa nekahdu isgudrojumu. Bet tiklihds apstahkši šareschgijas, eerodas ari isgudrojums.

Peenemšim, ka kahds bars medineeku usbruht kahdam leelam plehsonim. Zdeja, šaweenoteēs kopā, lai šchis medibas isdaritu, ir tik dabifka, ka to war apšihmet par aif-

zilwezifku. Šaweenojas tatschu ari daschi kustoni, lai usbruktu kahdam warenakam eenaidneekam. Bet ar to ween nepeteel, ka šaweeno spehkus, wajaga ari isgudrot wišnoderigako panehmeenu. Nekahrtigu bandu no 100 zilwekeem 10 salbati war aistrenkt projam. Bet nu organizacija zekas no isgudrojuma, un tā tad naw ko šchaubiteēs, ka pirmatnejos laikos raduscheēs geniali zilweki, kuri bandas šaweenoja un tās eemahzija apkartot meščhu šwehruš. Tee itweenam indiwidam buhs rahdijuschī, tā wineem sinamā azumirklī jakustas. Ziteem wahrdeem, šchee wiršaiščī isgudrojuschī organizaciju un taktiku. Wehlat militarā tattika ari bija par eemeflu daudseem isgudrojumeem. Jo laimigaka ir organizacija, jo ahtراقي medineeki isnihzinaja plehšigos šwehruš un pahrwehrtija semēs faunu pehž šawām wajadfibam.

Loti plaschs ir kooperācijas darba lauks pee weenadeem usdewumeem pat muhsu laikos, kur maščinu tehnika tik tahlu attihstijusēs.

Bet drihš ween šchis weenkahrschais weids masleet pahrgrosas. Pee weenadu un weenlaizigu pakalpojumu ismainas peeweenojas weenlaizigu, bet neweenadu pakalpojumu ismaina. Šchi otra pakahpe dabifsti un lehnam attihstas no pirmās. Tā pee meščonu medibam uš plehšigeem šwehreem medibu dalibneeki war usnemtees weeni weenu, otri otru darbu. Jau loti agri manama šchirščhana stary wadoneem un apahšchneekeem.

Te redšam austam sozjalo darba dalischanu.

Attihstības augstakā pakahpē weenlaizigeem, neweenadeem pakalpojumeem feko zitadi, weens pehž otra šefojoschi pakalpojumi. Tā kamehr weena data medineeku guš, tamehr otra data usgluhn.

Pee teeschās kooperācijas stary teem indiwideem, kuri atrodas weenā weetā, peeweenojas kooperacija stary indiwideem, kuri atrodas balsa šaukumā weens no otra tā tad daschadās weetās. Ar to eestahjameēs jaunā, plaschā pašaulē, kura aptwer tautšaimneezibas daschadatos laukus, te mehš eeraugam raschojumu ismainu.

Azim redšot abi panehmeeni, usdewumu atščkirščanās tai pašchā weetā (darba dalischana) un usdewumu atščkirščanās daschadās weetās, zehluščhās weena no otras zaur nemanamām pakahpem un tā ka tās pa dakai weena no otras atkarigas, tad ari winas turpmat attihstijuschās blakus weena otrai. Zšteni otra parahdiba ir tikai pirmās parahdibas paplašchinajums un tapehž to ari mehds apšihmet par darba dalischanu. Diferenzeschanās tai pašchā weetā ir darba dalischana masumā, daschadās weetās — darba dalischana leelumā.

Pahrbaudifim nu darba dalischanas panahtumus tai pašchā weetā atteezibā uš laika eetaupijumu. Tai ir neaprehšinama nošime un tapehž to ari wešela rinda isgudrojumu attihstija arween jo tahlaf. War teikt, ka usnehmeji un ruhneeki išdeenās isgudro jaunās rihzibas organizācijas. Tas ir weens no winu galweeneem darbeem, un muhsu darba dalischana iswesta lihds galejām robescham. Pee spehku karschu isgatawoščanas wajaga isdarit 70 daschadas manipulācijas, pee Omega pulstena isgatawo-

šanas 1662. Damu korsetes fabrikās eet zaur 26 rokam; daschi mechaniski pagatavoti apgehrba gabali zaur 30 rokam. Bet panahkumi ari ir pahrsteidsoschi. Swans Baptists Sejs peemin kahdu spehtu karschu fabriku, kur 30 strahdneeki itdeenas isgatavo 15,000 kartes. Bet nu ir sinams, ka ja weenam strahdneekam weena karts buhtu japagatavo no saktuma lihds pascham galam, ka tad schee 30 zilweki pa deenu nepagatavotu wairaf par 60 kartem. Bes darba dalijuma weenu karti war dabut 21,600 sekundes (6 stundās), ar darba dalijumu 90 sekundes, tā tad 240 reis ahtraf.

Pahreestim nu uf tahdu individu kooperazijam, kuri atrodas daschadās weetas. Ari schai neismehramā laufā parahdibas ir wisai daschadas.

No ta brihscha, kad zilweki saktā dalitees darbā un pee tam wairs nestrahdaja weenā weetā, noschēhrās amati. Weeni apstrahdaja semi un eeguwa no tās baribas lihdsjektus, ziti isgatawoja apgehrbu, semes rihtus u. t. t. Bet pats par fewi saprotams, ka schis darba dalijums titai tad atnes labumu, kad producenti sawa darba raschojumus war sawā starpā ismainit. Kustoni peekopj kooperaziju tai paschā weetā, bet nedara neweenadus darbus daschadās weetas. Tā tad raschojumu ismaina ir weenigi zilweki isgudrojums. Ar laiku ta leeliski papildinata. Sirmajā fenatnē kahds ahrkahrtejs zilweks teizis uf saweem beedreem: „Muhfu lablahjiba buhs jo leelaka, kad itweens no mums pagatawos fewischku leetu un mehš schās leetas tad sawā starpā ismainisim.“ Te gan eebildis, ka ismaina ir tit dabisks factors, ka tam wjadseja pascham no fewis usbahstees zilweka garam. Bet weenalga, waj schis isgudrojums bijis apstinigi waj neapstinigi isdarits, tam tomehr palef pamata nosihme.

Produktu ismaina saktumā notika gluschi nejauschi. Kam bija par daudf augtu tas wareja eelahrot, tos pahrmaintit pret atmena zirwi. Tas atgadas pee behrneem. Kad wini kopā weenā weetā, wini daschkahrt ismaina sawas paijas. Bet wini nesahht taisni kopā ar noluhku, lai ismainitu sawas paijas. Un tā laikam ari nejauscha ismaina pee muhsu fentscheem buhs bijis pirmais ismainas weids.

Bet kahdu deenu bes schaubam kahds inteligentaks meschonis buhs pamanijis, ka no ismainas rodas daschadi labumi un tad winsch buhs usmeklejis schahdu ismainu. Winsch warbuht buhs gahjis meklet individuus, kureem bija tahdas leetas, kahdas winsch wehlejas, lai eemaititu tās pret sawa pascha pagatavotām. Bet tahda usmekleschana drofschi prakija daudf laika. Raschotaji dsihwoja weens no otra tahlu un newareja sinat, kur atrodas tas zilweks, kam ir meklejamās leetas.

Tad kahds inteligentaks indiwids isgudroja tirgu. Winsch saweem lihdszilwekem lifa preefschā, noteiktā laikā sanahht sinamā weetā, lai tur isdaritu baribas lihdsjektu un pretschu mainu. Tirgus isgudroschana ir weena no swarigakām, kahdas zilweks jel kad isdaris. Ta ir leeliskā mehrā pahstrinajuse planeta peelahgofschanu un nowehrfuse neismehramus laika tehrius.

Tirgi saktumā bija periodiski, tā wehl tagad wisur, kur tos notura sinamās nedefas deenās. Masaf ziwlisetos apwidos tos notura gada sinamos laikos un apsihme par gada tirgeem. Wehlat tirgi top pastahwigi.

No schās deenas eesahlas jauns darba dalijums. Geradās tirgonis jeb ziteem wahrdeem — atschēhrās produktijas un isdalischanas darbi. Raschotajs wairs nestahw teeschā safarā ar patehretaju. Birmais sawas prezes peegahdā starpneekam, tirgonim, un schis sawukahrt tās atkal patehretajam. Tirdsneeziabas isgudroschana ari setoja leels laika eetaupijums, jo no ta brihscha raschotajam wairs newajadseja gaidit uf to azumirkli, kad patehretajs nahks uf tirgu, un winam ari wairs newajadseja usmeklet scho patehretaju. Tā ka tirgus bija pastahwigs un tirgoni atradās weenmehr sinamā weetā, tad ari ismanischana gahja wisai ahtri bes leeka laika kawelka. Behz tirgu organizijas radās otrs brihnischks un sekmgis isgudrojums — nauda. Nauda ir preze, kuru no daudfajām zitām iswehlejas, tā mainamu lihdsjekli, starplojekli un mehru. Ubesnija tā naudu leetoja schis blukus, Wirginija wehl 18. gadstenti tabaka lapas, Kwinlendē 19. gadstenti schaujumu pulweri. Buhs saprotams leelais laika eetaupijums, kahds radās zaur normalprezi, pee kuras mehrija wisas zitas prezes. No ta brihscha pee ismainas wjadseja daudf masaf isklaidrojumu, kauleschanas, tagad wjadseja nowehrtet titai weenu preefschmetu, kamehr agraf diwus. Bet schis leetas jau tit pahstamas, ka naw wehrtis pee tam ilgati uskawetees.

Uisrahdischu titai uf to, ka ari naudai bija jaiszeesch daschs labs isgudrojums un pahrlabojums. Wispirms naudas weetā wairs neleetoja nekahdas prezes, kuras ahtri maitajas, tā peem. tabaks, un beidsot apstahjās pee dahrgajeem metaleem, kuri samehrā pastahw ilgi. Otrs progress bija tas, ka iswehlejas tahdus metalus, kuri naw wisai smagi un titai neleelā daudsumā isdabonami is semes klehpja. Beidsamais naudas uslabojums bija winas sawadais weids, zaur to bija eespehjams to skaitit, kamehr agraf wjadseja to swehrt. Zaur wiseem scheem pahrgrosijumeem esam nonahkuschi tit tahlu, ka par naudu ussklatam titai tahdus selta gabalus, kurus waldbiba apghadajuse ar sinamām sihmēm, kuri galwo par wina wehrtibu un swaru. Sudrabs tagad gandrihs neweenā kulturās walsti wairs neteef leetots tā nauda un to leeto titai preefsch shkas naudas.

No wisfenatajeem laiteem wiseem isgudrojumeem, kuri shmejas uf naudu, naw bijis nekahds zits noluhks, tā pamafinat pee skaitischanas wjadfigo laiku, lai jo drihsat waretu nodarit weikalus un apgrofijumus, ziteem wahrdeem fakot, pahstrinat ismainu.

Te mums ir isdewiba runat par dascheem ziteem isgudrojumeem, kuri padara eespehjamu, jo ihfakā laikā ismainit prezes. Lai gan schee isgudrojumi atteezas uf tirdsneeziibu, tad tomehr daschi no teem bes naudas nebuhtu bijuschi eespehjami.

Birmais ismainas papildinajums bija sapratiga organizija un leektirdsneeziabas atschērschana no shktirdsneeziabas. Sihktirgonis pasaudetu par daudf laika, kad

wanam buhtu teeschi jagreeschas pee wiseem raschotajeem, un schee ari pasaudetu daudf laika, tad wineem buhtu jabehda par wiseem fihleem nonehmejeem, kuri dsihwo weens no otra leelos attahlumos. Scho laika sudumu nowehrsch leeltirgonis. Tas nometas tahda labi ismetleta widuzi un ta aistaupa tiklab fihktirgonim ta patehretajam weltigus zetis. Dram labrtam leeltirgona usdewums ir, ruhpneeku atfwabinat no sawu raschojumu pahrdoschanas. Kad itweenai fabrikai buhtu pee rokas fewischka persona, tura nopehrt wisus winaas raschojumus, tad fabrikai zitas ruhpes wairs nebuhtu, ta tik gabdat par sawu maschinu uslaboschanu. Atschkirot abas fainneezijsas funtzijas, fabrikaziju un tirdsneeziibu, buhtu panahkts leels laika eetaupijums.

Modibinot leelus prettschu namus 19. gadu smteni leel-

tirdsneeziiba peenehmuse jaunu weidu. Schee prettschu nami lihdsinajas bischu stropeem ar neskaitamam schuhniam; tee fewi saweeno labumus no eepirschanas leelumā ar labumeem no pahrdoschanas masumā. Pirzeis wairs nepasaudē laiku, kahds winam wajadfigs pee daschadu prettschu usmetleschanas. Schahdas metleschanas gruhtibas itweens buhs peedfihwojis tahda leelata fweeschā pilsehtā. Zamekle peemehram zepurneeks un kamehr to atrod janostaiga 20 lihds 30 weikali. Bet leelnolittawās wifas prezes sawee-notas weenā namā; sawrotams it sawadu prezi ari tur war pirkt tikai sinamā nodakā, bet nodakas ir wifas weenskopus, ta la naw nekahda tahla metleschana. Un beigās wehl janorahda us weenu jo swarigu isgudrojumu: us zeetajam zenam.

Zilweks kà dabas un kulturas darbs.

Profesora Dr. H. G ö h e s.

Zilweka diwlahrschā daba, — waj nu wina pateest tahda, waj tikai tahda isleekas — peeder pee zilwezes swarigateem jautajumeem, turus wehl arween no jauna meh-gina atrifinat. Muhs nu reisi moja sinkahriba, isfinat, kas mehs pateestiba esam; un no Saunas deribas lihds Hekelim un wisjaunateem — mahziti un ziti druhsmejas ap scho sinatnes Danaida trautu, un leelata data atrahdamās tajā zeeschā pahrlieezibā, ta waj nu sawu uspirksteni (pengerotu) waj pilnu spaini peefmelfees no sinatnes lihds pahrtuhfashanai.

Kamehr agrat israudfijas spetulatiwo zetu, tagad ismehgina empiristo, pee kam mehgina titt lihds zilwezes fahnem. Tur us kustoniska un zilweziska robeescham gan laikam atradisees atsehga. Bet zetsch us mahstem (idejam) modernajam Faustam wairs neatdaras tikai weenkahrschi mihdotees ar kahjam. Tas ir garlaijigs, bet winam tas labums, ta neaisneedsjas nebuhtiba. Taisni tam pretim tas stingri peeturas pee realam leetam, kas ta taustami preekschmeti pehtishanai palikuschi no agrateem. Kā tahdi no weenas puses triht swarā zilweka meefiskās atleekas, kauli, ar tureem nodarbojas sinatniska antropologija. No otras puses dwehsele. Ja, bet ta te lai turas pee taustamam realam leetam? Ar wifu zeenibu pret spiritismu, kahdu tas wehl schur un tur bouda, ir tomehr grubti pagahdat is diluwiwala waj terziara laikmeta sinatniski leetojumu dwehsele. Bet tas ari nemaj naw wajadfigs. So lai gan sche truhst domu salihdsinoscha raktiska pahrweduma no wezeem laiteem, tad tomehr ir wehl daschas zitas leetas, kas lauj taisit flehdseenu par eepreekschejo paaudschu dwehseles ihpatnibam. Ta ir kultura, ko zilweks radijis; gan ar rokam protams, bet gars bija tas, kas rokas wadija.

Materiala deht aishwesturei, turai peekriht senlaiku kulturas apstrahdaschana, naw jaruhpejas. Natrs gads isdod no semes atkal lauka to, ko pagahjuschee gadu tuhkstoschi minas flehpi flehpufchi. Kas tas ir? Schumi, drupas,

saplihfsuschas atleekas no eepreeksch bijuschas godibas. No schahdam masam druskam faleekama kopā mosaitbilde. Tur japahrbouda atfewischtee akmentini wisfihkata fihkdarbā un jasalaisch tad kopā pirms masakās, tad leelatas grupās, daku bildēs. Pee tam protams, ta rahdas, nedrihst ari palaiht neezigās datinas, jo newar eepreeksch sinat, tahda nosihme tam buhs wifumā un kopsakarā.

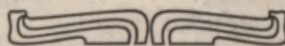
Kā ari jau pat pee scheem fihkdarbeem, daku isnahfumeem no spezialam sinatniskam studijam, atfewischki jauni atradumi atron interesi jo plashchās aprindās, tas pirms gan isleekas sawadi, tomehr ir isstaidrojams zaur to apstahli, ta jau ari plashchaka publika sawrot ais mums atronoschos leelos zilwezes problemus. Zil dedfigi deenas prefe ne-registrē jaunus atradumus, jaunus atklahjumus schini laukā un atron pee tam arween pateizigu publiku, lai gan tee tikai masi mosaita akmentini, kas sche war titt sneegti. Dascham labam lastajam warbuht ta wehleschanas, dabut ko tuwatu sinat par scho leelo kopsakaru. Te nu awischu rakstitajis eektuhst nelabā stahwofli: winsch toti labprahst is-pilditu scho wehleschanos, tomehr schahdu tematu, ta jau wirsrahts leezina, nesphej ar pahra rindinam isfmetl ta ideenejo laika pasinojumu. Bet pehz sinatnem slahpstoscham lastajam winsch war lihdsit zitadā labrtā, proti, aishahdit us autoreem, kuri naw faistiti pee weena feletona telpam, bet publikai war seedotees ar weseleem sehjumeem.

Preeksch neilga laika nahzis flajā flaweni pasihstamā Wines aishwesturneeka Hoernes darbs, kas apluhfo pirmatnes zilwezes abas puses, meefisto un garigo (kulturelo) un soko lihds winu wiswezakam attihstibas pahahpem. (Dr. M. Hoernes, Natur- und Urgeschichte des Menschen. Wien und Leipzig, Hartlebens Verlag, 1909.) Ta nebuht naw faufs schematists atrasto faktu sawirfnejumus, taisni tam pretim autors ar meistara roku prot no fajuluschā atfewischko fihthumu nudsetka islobit wispahrejus redses stahwofkus un tos taisni spihdoschā formā attehlot. Tapat

laftajeem, kuri par to interesejas, waram aifrahdit, ka starp daubfajam ilustracijam tee atradis ari nobildejumus no jaunaka laika atrafteem diluwiala laikmeta galwas kauseem

no Lemustje (Le Moustier) un Lafchapele = o = Sena (La Chapelle - aux Saints), kas pehdejâ laika beeschi ween mineti.

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinajums.)

Pehdeji wina dewas istabās. Ehdamistabā wina wilka ar rofu pahr leelo faleekamo galdu.

„Bif daschs labs naw pee schi galda pilnam pamee-lojees,” wina teiza.

Wina isgahja zauri wifam istabam. Wina atrada platos un garos sofas katru fawā wezajā weetā. Wina glaudija aufstos marmora pabalstus, kuri, nesti no apsel-toteem ehrgteem, fatureja dahrgos spogufus.

„Bagats nams,” wina teiza. „Das bija krachschas wihrs, kas cezehla mani wifam schim par ihpachneezi.”

Leelajā sahlē, kur wehl tilko bija wirputojufe deja, augstmugurainee krehsli stahweja jau atkal stingrā kahrtibā pee feenas.

Wina peegahja pee klaweerem un peefita klufam kahdu toni.

„Ari manā laika sche netruhka preetu un jautribas,” wina fazija.

Ari weefistabā aif leelās sahlēs majoreene eegahja, kur bija tumschs kâ melna ogle. Wina taustijās ar rotam āplahrt un pee tam newilschus aistila meitenes feju.

„Tu raudi?” wina prasija, jo roka palika flapja no afaram.

Te meitene flaki eeschnukstejās.

„Ai kundse, dahrgā kundse!” ta issauzās: „wini putina wifu laukā. Kadehf juhs aifgahjāt no mums un atkahwāt kawaleereem ispostit wifu muifchu?”

Majoreene atwilla preefschtaru fahnus un rahdija laukā pa logu.

„Waj es tewim mahziju raudat un waimanat?” wina waižaja. „Baragees, dahrs ir pilns zilweku: riht Ekebi nebuhs wairs ne weena weeniga kawaleera.”

„Waj tad juhs nahkfat atkal atpalat?” jautaja meitene.

„Mans laifs wehl naw atnahzis,” teiza majoreene. „Leelzefsch ir mana mahjas weeta, grahwis mana gulta. Bet tagad tew ir jabuht par Ekebi nomodā, kamehr es buhfschu projam, meiten.”

Un winas gahja tablat. Neweena no winam abam ne-finaja un nedomaja, ka schat paschā istabā guleja Marianna.

Wina ari neguleja. Wina bija gluschi nomodā, dsir-deja wifu un wifu faprata. Wina bija gulejufe fawā gultā un fkanojufe himni mihlestitbai.

„Tu krachschā, kas pazeli mani pahri man paschat,” wina teiza.

„Es guleju neaprakstamā postā un tu to efi pahr-wehrtufe par paradisi. Manas rotas peefala pee aifbultetu durwju wehrtawas un tika faploftas jehlas; uf manu wezatu nama fleegschna riteja par pehrlem fasaluschas manas afaras. Dufmu aufstums eeschnaudsās man firdi, dsirdot fteenus uf fawas mahtes plezeem. Aufstā sneega kupenā es gribeju fawas dufmas isgulet. Bet te nahzi tul D, mihlestitba, uguns meita, tu nahzi — tu nahzi pee manis aufstumā fastinguschas. Kad es falihdsinu fawu postu ar to jautumu, kas man no ta ir usfeedejis, tad winsch parahdas man kâ nefas. Es efmu atraitita no wifam faitem, man naw ne tehwa wairs, ne mahtes, ne fawas mahjas. Laudis domās par mani wifu, kas eefpehjams flifts, un wehrftees no manis projam. Lai noteek! Lai peepildas tawa griba, o mihlestitba, jo kalab lai es stahwetu augstat nekā mans mihtakais? Roku rotā mehš dofimees projam pasaulē. Gestas Berlinga lihgawa ir nabaga. Winsch to ir atradis sneega kupenā. Tapehž dibinastm topeji few mahjokli, ne augstās sahlēs, bet sem-neeku buhdinā pee mescha malas. Es palihdseschu winam apkopt laukus, palihdseschu likt zilpas sakeem un rubeneem, taihschu tam ehdeenus, lahpifschu apgehrbu. D, mans mihtais, waj tu fini kâ es sehroschos un ilgoschos, sehde-dama weena mescha malā un gaididama tewi pahrnahtam? Ja, es sehroschos un ilgoschos! Bet es neilgoschos pehž bagatibas deenam. Titai pehž tewis es luhfoschos un alfschu, klauhschos tawu foku uf mescha zelina, tawu jautro dseefmu, kad tu nahkfi ar zirwi uf pleza mahjup. D, mans mihtais, mihtais! Wifu muhschu es waretu sehdet un tewis gaidit.” — —

Tā wina bija gulejufe un dsejojufe himnas wis-warenajam firschu Deewam, un nebija wehl azu atwehrufe, kad eenahja majoreene.

Kad ta bija aifgahjufe, Marianna uszehlās un ap-gehrbās. Wehl reis winai nahzās apwiltt melno samta apgehrbu un apaut plahnās dejas kurpites. Wina eetinās fawā fegā kâ schallē un steidsās wehl reis laukā breefmi-gajā nakti.

Mahma, swaigschnota un sprakstoschi aufsta dufeja pahri semei februara naktis; līfās itkâ wina nefad newaretu beigtees. Un tiklab tumfa kâ saltums, kurus schi garā naktis uslaidufe, guleja pahr wifu pasauli wehl ilgi, ilgi pehž faules lehhta, wehl ilgi, ilgi pehž tam, kad Mariannas isbristās sneega kupenas bija pahrwehrtuschās par uhdeni. — —

Marianna steidsās ij Etebi laukā pehz palihdšības. Wina newareja atfaut, ka tiftu padšihiti tee zilwefi, kuri bija pazehlušchi winu no sneega un atwehruschchi preefšch winas firdis un mahju. Winai bija jaaisfrej uf Sjö pee majora Samzelius. Winai bija jasteidsās, jo ari tad wina wareja tift atpakaf tikai pehz stundas.

Atwadijufēs no sawas fainneežības un sawa pawarda, majoreene isnahza ahrā uf malkas lautuma. kur winas gaidija šapulzetee laudis, un zihna ap kawaleeru namu eefahās.

Majoreene pawehleja iswilkt no šchuhna wifus ratus, kahdos kufsch no kawaleereem, katrs sawā laukā, bija abraufuschchi uf Etebi.

Tad wina peelaيدا salmu tšchupai uguni un lifa faukt uf ugunšgrehku. Leesmu spihdumā un trofšni kawaleeri usmodās, isfehza no gultam un metās laukā.

Bet durwis stahweja milšigais muišchas kalejs ar diweem spehziģeem meldera fefkeem un, kawaleereem weenam pehz otra nahtot, tee tos šakehra, nogahja pee semes, šakehja, peenefa un eeguldija katru sawā ekipaščā. Neweens neišbehga. Un tad majoreene apstaigaja no weena pee otra un lifa teem šwehret, ka tee Etebi wairs nezagrešifees.

Bet kamehr tas wifš teef padarits, ir pagahjis labs laizinsch un Marianna jau aifšneegufe Sjö. Majors bija weens no teem, kas agri želas, un wina fastapa to pagalmā, kur winsch tiftu bija pabarojis sawus lahtschus. Winsch, dauds netaujajis, usmeta saweem lahtscheem tuhdaf apaufschus, isweda tos laukā un dewās uf Etebi.

Marianna tam šekoja. Wina nebija tahfu no šafimščanas aif leelā noguruma, bet tad wina eeraudšija ugunšgrehka spihdumu un winu šagrahba neifšakamas bailes.

Kas šchi bija par nakti! Kahds wihrs tiftu wehl daušija sawu feewu un pameta sawu behrnu nofalt nama durwju preeščā. Waj nu kahda feewa gribeja sawukahrt dedšinat sawus eenaidneekus? Un wežais majors rihdit uf saweem paščha kalpeem sawus lahtschus?

Wina pahrwareja nogurumu, aifsteidsās majoram preeščā un nonahza Etebi kà pirmā, kur majoreene patlaban stahweja sawu kauschu widū pee rateem un ragawani ar šaifšiteem kawaleereem. Gandrihš beš elpas wina eefleedšās:

„Majors! Majors ar lahtscheem naht!“

Te isžehlās leels šajukums. Bet majoreene pagreesās pret laudim un šazija:

„Baldees par juhfu palihdšejumu, mihtee behrni. Neweens no jums par notifuschho netiks faukts pee atbildibas, waj ari par to šodits. Ejeet tagad uf mahjam. Es negribu redset sawus laudis nošlepkawojam. Nu lai par Etebi gahdā Deews. Es eefchu pee mahtes. — Bet tu,“ wina greesās pee Mariannas, „es finu, ka tu to wifu dariji, klaušdama sawas mihtlestības ahrprahtam. Bet kad tu buhš atkal nahtufe pee štaidras šapraššanas un Etebi buhš ispostita un wifa apkaimē wahrgs postā un nabadšibā, tad atminees, ko tu eš isdarijufe, un paruhpejees par šcheem nabaga laudim.“

Tad wina dewās projam un laudis winu pawadija. Kad atnahza majors ar saweem lahtscheem, winsch atrada wairs tikai Mariannu un garo ekipaščhu rindu ar šaifštajeem kawaleereem.

Bjernes uhtupe.

Mums, jaunajeem, beeschi ir nahzees pabrihnetees par to, ko wezee stahsta. „Waj tad if deenas,“ mehs waizajām, „balles ween bija, zif ilgi tik walidija starojofchā jauniba? Waj tad wifa dšihwe bija tikai weena weeniga gara pakafa? Waj tad taš laikos teefchām wifas jaunās feeweetes bija štaistas un mihtlamas un katri šwehtki beidsās ar to, ka Gesta Berlings kahdu no tam nolaupija?“

Wezee tad tikai purinaja sawas zeenijamās galwas un eefahka stahstit i par ratinu ruhščhanu, i par mustawu klaudšefchānu, i par šehka darbeem, i par špriguta rakstu klonā un zirwja trofšni dšitajā meščā. Bet nekad nebija ilgi jagaida, ka tee jau atkal atmalidjās atpakaf wežajā stahstā. Atkal pee nama durwim peetureja kamanas, atkal kreetni kumeki ritšchoja ar jauneem laudim žaur tumšcheem mešcheem, atkal wirpufoja dejas, truhka wijofu stihgas. Trofšni un pahtagu šwilpeenos drahšās uf preefšchu Lewu ešera pakafu trakā jaktš. Pa gabalu škanēja trofšnis, koti meščā lozijās un gahšās; wifas postitajas waras tika atraitštas no walģeem: uguni leesmoja, štrauti pahršpluhda pahrš malam, wilki gaudodami loščhnaja ap šehtam. Aštonpakawaini aifjuhgi mina klušu laimi putekšos. Un wifur, kur šchi štraume pluhda garam, ta aifdedšinaja meščhonigās leesmas wihreefschu firdis un feeweetem bahlās šchāufmās bija jabehg projam no sawām mahjam.

Un mehs jaunee šehdejām brihnedamees, klušedami, jušdami isbailes un tomehr šwehtklaimigi, wiaus dšir dedami. „Kas par zilwekeem!“ mehs domajām. „Tahdu mehs nekad nepeeredšefšm!“

„Waj tad to laiku zilwefi nekad nedomaja par to, ko wini dara?“ mehs waizajām.

„Šaprotams, behrni, ka domaja,“ atbildeja wezee.

„Bet ne tā, kà domajam tagad mehs.“ — Un nu bija wežo reise nesapraš, ko mehs gribot teift.

Bet mehs gribežām teift par brihniščkigo paškritifas garu, kufsch ir eeweesees muhfu firdis, pahrš wina ledainajām azim un garajeem šaulainajeem pirsteem, par to, kà winsch šehsch muhfu dwehseles tumščā kaktinā un šapluhkā puhkās. wifu muhfu buhtni, kà wežas feewas šapluhkā wilnainas waj ari šihda škrandas.

Dšitina pehz dšitinas ir tifuše ispluhkta ar šcheem garajeem pirsteem, lihds pehdeji wifš muhfu „Es“ guf semē kà tšchupina wezu pluzektu un wifas muhfu labalās juhtas, muhfu teefchafās domas, wifš ko mehs ešam darijušchi un teikufchi, ir lihds pamateem ispehtits, ismeklets, šapluhkats un ledainās azis stihwi nošlatas uf to, kamehr beššobainā mute šmejas un tšchulst: „Redsat, tikai škrandas — neka wairaf, kà škrandas!“

Ari starp to-laiku zilwekeem gan bija dašchi, kas ari sawas dwehseles atwehruschchi preefšch šcha ledus azainā gara. Winsch parahdijās pahrš wina darbojofcheem awoteem,

Pawafars — J. Bernarda.

fmeedamees kà par labu, tà par kaunu, wifu faprotoschs, neka neteefajoschs, pehtidams, wabidams, faplukadams — falausdams paschà mugurkaulà ar faweem nemitoscheem smeekleem katru freds aizinajumu, katru domaschanas spehtu.

Un schahds paschkritikas gars bija atradis mahjas weetu flaisstà Mariannà Sinfler. Wina juta, ka ta ledus azis un isfmeeklis pawada katru winas wahrdu, katru foli. Winas dsihwe bija kluwufe par lugu, kura winsch bija weenigais flaitajis. Wina nebija wairs zilweks; wina nezeeta, nepreezajàs, nemihleja. Wina spehleja flaisstàs Mariannas Sinfler lomu un paschkritika ar stihwam ledus azim un tschakli pluhkajoscheem pirksteem sehdeja klast un kritiseja winas spehli.

Wina bija fadalita diwàs dakàs. Weena winas „Es“ daka sehdeja bahla, nesimpatiska, isfmeekla pilna un neewajoschi noraudsijàs otrà, kà ta rihmejàs. Un nekad schim brihnischkajam garam, kusch fapluklaja winas buhtni, nebija neweena lihdsjeetiga wahrda pret wina.

Bet kur tad schis bahlais, wifu darbibas awotu waktneeks bija bijis tanì nakti, kad wina pirmo reis mahzijàs pascht dsihwees pilnibu? Kur winsch bija bijis tad, kad wina gudrà Marianna stuhpstija fimteem azu preekschà Gestu Berlingu, kad wina fawà ismifumà metàs sneegà mirt? Tad ledainàs azis bija bijuschas atlas, neewajoschee smeekli notruhufchi, jo kaisliba bija peepildijuse winas dwehsele ar auku. Trofchnaino pasatu trafulibas bija eeduhufchas winai aufis. Tanì nakti wina bija bijuse nedalits wefels zilweks.

O, tu paschnizinaschanàs deews! Kad Mariannai pehz besgaligàm puhlem bija isdewees fawas fastingufchas rokas pazelt un aptwert tàs ap Gestas Berlinga kaku, ta jutàs speesta fawas azis wezà Berentkreiza isstata pazelt us augfchu, projam, pee swaigsnem, jo tew tas bija jadara. Tanì nakti tawa wara bija nefas. Tu biji miris, kamehr wina, schi flaisstà Marianna, dsejoja fawas mihlestibas himnas, miris, kamehr wina steidsàs us Sjò pehz wezà majora, miris, kamehr wina redseja leesmas krahsojam debefis farkanas pahr meschu galotnem.

Nedsi, pee winas bija atnahufchi warenee webtras putni, demoniftee kaislibu ehrgki. Ar uguns fpahrneem un tehrauda nageem wini schnahfdami bija nolaidufchees pahr tewi, ledus azainais gars. Wini bija eezirtufchi fawus nagus tew flauftà un aissweedufchi tewi nesinà. Tu biji miris un fatreekts.

Bet nu tee atkal bija aislaidufchees projam, schee lepnee putni, schee warenee, kuru gaita nepascht apdoma, kureem neweens pehtneeks nespehjt fetot — un is dskumeem bija atkal pazehlees ehrotais paschkritikas gars un eemahjojees par jaunu lepnàs Mariannas dwehsele. — — —

Zauru februari Marianna guleja flima Etebi. Aisfrehjuschai us Sjò pee majora, winai bija peelpufchas bakas. Breesmiga flimiba bija fatwehrufe wina, faaufstefjuschos un nogurufchu, ar wifu fawu schaufmigo spehtu. Wina nebija bijuse tahku no nahwes, bet us mehnescha beigam eefahka atwefetotees. Bet tomehr wina bija wehl

foti wahrga un isfehmeta. Nekad wina wairs newareja tikt flaisstà Marianna faukta.

Schis saudejums, kuzam bija isplahitit fehbras pa wifu Bermiju, kà weenam no semes leelako dahrgumu saudejumeem, lihds schim wehl bija finams weenigi Mariannai paschai un winas kopejai. Pat kawaleeri ta nesinaja. Slimneejes istaba, kura walbija bakas, bija preeksch wiseem flehgta.

Bet kad gan paschkritikas gars ir wehl stipraks neta ilgajàs atwefetoschanàs stundàs? Winsch speeschas klast un rausta un pluhkà dwehsele faweem zeetajeem, kaulainajeem pirksteem un ais ta parahdas otrs dselstenbalts radijums, kusch ar fawu smihnu gluhn un lausch . . . un ais ta wehl weens . . . un wehl weens . . . wif fmeedamees weens par otru un par wifu pasauli.

Un kamehr Marianna guleja un apflattijàs fewi ar wifam schim daufajam ledainajam azim, winà nomira wifas winas pirmatnejàs juhtas.

Wina guleja un spehleja lomu. Wina bija flima, nelaimiga, eemihlejusès, akka pehz atreebibas. Wina bija ta — un tomehr tas wif bij tikai spehle.

Sem ledaino azu flateem wif kluwa spehle un nepateefba. Tee wina walteja un tika paschi wakteti no zita azu pahra, kuru fawukahrt walteja treschais — arween tahlak, tahlak — besgaligà perspektiwà.

Wif dsihwibas leelee spehti guleja kahdà burwju meegà. Kwehloschi nihst un pilnigi mihlet wina bij warejuse tikai weenu nakti — ne ilgak. Wina pat nesinaja, waj wina Gestu Berlingu mihl. Wina ilgojàs to redset, bet lai ismehginatu, waj winsch ir spehjigs list winai aismirstees.

Pa wifu flimoschanas laiku winai bija bijuse tikai weena pilnigi flaidra doma: wina bij puhlejusès, ka winas flimiba tittu noslehpta. Wina negribeja redset fawu wezaku, negribeja islihgt ar tehwu, lai gan wina sinaja, ka winsch tai peedos un fawu darbu noschelos, tiklihds dabus finat, zit wina flima. Tapehz wina pawehleja, lai winas wezakeem un wiseem ziteem tittu fazits, ka tikai azufahpes, kuras winai jau tik beeschi bij usbrufufchas Bjernè, tagad peespeeschot wina sehdet ais nolaišteem aistareem. Wina aisleedsa kopejai stahsttit, zit ta flima un nepeefahwa, ka kawaleeri atwestu no Karlstades ahrstu. Winai gan esot bakas, bet tikai foti weeglà mehrà un tepat Etebi mahju apteeka esot pilnigi peeteekoscha winas ahrstefchanai.

Winai nekad neeenahja prahtà, ka ta waretu nomirt. Wina tikai guleja un gaidija us iswefetoschanos, lai waretu braukt ar Gestu pee mahzitaja un listees usfauktees.

Un tagad bija flimiba un drudsis pahrzeesti. Wina bija atkal wehfa un gudra. Winai listàs, ka ta esot wifà pasaulè stary mulkeem weenigà ar prahtu. Wina nedsi nihda, nedsi mihleja. Wina faprata fawu tehwu, faprata winus wifus. Un kas faprot, tas newar nizinat.

Winai tika stahsttit, ka Melchioris Sinflers esot nodomajis noturet Bjernè uhtrupu un isfludinat wifu, kas tam peeder, lai wina no ta neka newaretu mantot. Stahsttija, ka winsch putinaschanu gribot isdarit tik pamatigi, zit ween eespehjam. Wispirms winsch pahrdoschot wifas

istableetas un traufus, tad lopus un fainneezibas rihfus un wispehdeji ari paschu muischu. Wisu eenemto naudu sabahsifshot maisa un nogremdeschot Lewu esera. Tikai posts un tufschums buhschot wiss winas mantojums. Marianna to dsirdot tikai pasmaidija: tahds jau bija wina raksturs un winam bij ta jadara

Ehrmigi winai islikas tagad, ka wina jel kad warejuse djeedat flawas dseefmas mihlestibai. Wina bija sapnojuse par buhdinu un par wina firdi; tagad wina nespehja saprast, ka winai reis schahds fapnis warejis buht.

Wina nopubtas, alldama pehz dabistuma. No schis

muhschigas spehles wina bij nogurufe. Nekad wina nepasina stipru juhtu. Wina gandrihs nemas nesehrojās pehz sawa skaituma, bet tikai sajuta breefmgas bailes no sweschas lihdsjeetibas.

„Ai, jese minuti aismirschanas! Jese weenu wahrdu, weenu kustibu, kas nebuhtu aprehinata!”

Rahdu deen, kad istaba bija iswehdinata un peelipschanas sira droscha, wina lika atsautt Gestu Berlingu. Winai atbildeja, ka tas aisbrauzis us Bjernes uhtrupi.

* * *

(Turpmat wehl.)

Ailpeeters.

Mescha brahta stahis. Sarastijis Subrabu Edschus.

(Weigas.)

Waj es schim lahga wihram pateizos, wairs neatzeros. Bet tahdi zilweki jau nemekle pateizibas. . . Kad usmodos, bija gaischs. Es guku, lihuma farahwees, us dehtu paaugstinajuma, bet semē us grihdas, farahwees gandrihs waj kamola, schahz kahds subjekts. Gestatos — Ailpeeters! Ta tad wiss til fapnis! Es guku us galda un winsch, pehz Andreewa modes, ir nolizees us grihdas. Pafustinu to ar roku. Subjektus ustruhstas, uslez kahjas un meschonigam azim paskatas wisaplahrt. Naw wis Ailpeeters. Atrodos „katalaschta”. Galwa fahp, flahpes moja, un drudsis krata. Atzeros walarejos notikumus, eegrubschu roku kabata, iswelku trijneeku. Apnemos brault us poliziju. Kad ari jamirft, lai noteek, — man schahda dsihwe un wasafchanas pa pasauli apnifufe! Preekschistaba sehseh, tehju dsferdams, dschuretajs, un pee seenas spilwenos guk jauna seeweete. Rolas tai kailas, mati islaisti waka. Lihdsas us trehsa atrodas leels wilnains lakats. Gribu to pamemt un apsegtees, til seeweete pilti eegrubsch man ar duhri fahnos. Dschuretajs smaida, strehbams no apaschtafes, bet man brihnumis par tahdu seeweetes nenowehtibu. Pate ta spilwenos un sem mihksta apsega, es turpretim falsu un sajuhu tahdu la kaunu. Tagad nemas wairs nebrihnos par to, ka war „sagt”. Es ataisnotu wifus sagfus, kas tahdi ais nepezeeschamas wajadfibas, un bahrgi foditu katru, kam divi swahrki un kas nedod weenu tam, kam naw neweena. Katrs zilweks pehz sawas dabas ir saglis, un ja tas naw neka wehl nosadsis, tad weenigi til pateizotees tam, ka winam ir wiss, ko prasa leeka ehshana, dserschana un gehrbschana. Lai wisniknatais morales fludinatajs ar putam pee mutes aistahw ihpaschuma teefbas, bet winsch, kas sin, buhtu wisleelakais tscheepejs un pat sleptawa, ja apstahkti us to speestu. . . Zilweks ir saglis tapehz, ka apstahkti tahdi, un, atlahrtoju, godigs tikai tapehz ween, ka winam naw wajadfigs sagt, ne stahtees otram ar nasi pee rihles. . . Kad swehrs ir paehdis, winsch omuligi guk sawa migā, nedomadams par laupijumu. Zilweks ir tahds pat swehrs,

un jo wairak paehdis, jo negantaks bestija. Aisteeekat „wina teefbas”, un juhs redsefet, ka un kahdu dabu tas parahdis.

Pulksten astonos mani aizinaja us schandameriju. Tur ari tuhlin redseja, ka esmu aplaupits. Weens schandarms pat nehma mani raht.

— Aplaupits, tas wilka. . . Bet warbuht tu wifu nodsehri, wehl tagad smird la no muzas. Nebuhtu dschris, neweens nebuhtu laupijis. Un pase ari beigta? . . . Nu, neka darit, ejat us poliziju.

— Bet la lai ta eju? faku. — Dodat man, masakais, kahdu padomu.

— Ir gahjuschi wehl slittaki, schandarms smehtas. — Jums, warbuht, pirmo reisi, bet mehs esam apraduschki, un pilsehta ari us tahdeem neweens negreesch wehribas, wahrta pa wiseem gahweem.

— Es liku atwest waschoni, fajiju, paskatidamees pa logu, — te jau winsch ari ir pee katalaschtas.

Katalaschtas preekscha stahweja warena fareete un winai preekscha baltis sirgs, gluds un resnam lahjam. Teizu schandarmeem ardeewas un gahju lauka, sekem schtaukajot un aprotscheem welkotees us leju, pahri pirksteem. Weens schandarms mani pawadija, paprastja, waj palkawneeks mans pasihstams, fuedsa roku un nowehleja laimigu zeku.

Pee pima polizijas eezirkna nama durwim jau druhsmejas leels bars daschadu kauschu un stahweja diwi kahrtibneeki. Lihds ko istahpu, tee mani fanehma la mihku draugu, panahjas pat presim, eenehma few widu un weda eekschā. Plascha istaba ar netihru grihdu, rakstija ais trelineem peezi zilweki, no tuteem diwas bija jaunās seeweetes. Mana parahdischana neweena neeeinteresā, redseju, ka tahdi tihpi te parasta parahdiba. Domehr ais kauna nesinaju kur likt azis. Weena jaunkundse bija pat skaitule, ar baltam aprozitem. Winai blakus pee otra galbina sehdeja jaunis zilweks ar melneem sprogaimeem mateem un koplām uhsam a la Wilhelm. Ari tas walkaja baltas aprozes, kuras apnehma delnu lihds pirkstu pirmam lozitawam. Kur tikai

azis greesu, tur mekleju baltas aprozes un spihdofchus apawus . . . Schai istabai mani isweda zauri otrā masakā. Tur sehdeja pee galda un rakstija garšch zilweks ar leelu dseltainu bahrdu un pristawa uniformā. Masleet pagaidijis, tas mani nehma istaujat un taujadams, rakstija.

— Slitti, winsch fazija, — bes pafes juhs newarat dsihwot. Saleek isflubinat . . . Mehš jums isdosim apleezibu, kamehr atsuhta zitu pafš.

— Man naw tik dauds naudas, isflaidroju. — Waj es labat newaretu aisbraukt pa etapu?

Es biju apnehmees, lai nahf, kas nahtdams.

Pristaws pawehrās mani, it tā pehtidams, waj man wifš prahiti kopā, tad atkal sahka rakstit un fazija:

— Rā gribat. Tik jums gan par etapu nebuhs gluschi flaidrs jehgums.

— Weenalga, atbildeju.

— Rā jums tiht, atteiza pristaws.

Mani atkal weda. Schoreis atjehdsos kahrtibneeku istabā. Apjautadamees par scho, to. Lihds pulksten diweem esot jagaida, tad mani wedischot us zeetumu. Cedewu weenam kahrtibneekam rubli, luhgdams lai atnes to eemest un to uskost. To padarija schigli. Sameelojamees pamatigi, eeflam un tapam wifš omuligafi. Weens man usprahija, waj tad pasihstamu nekahdu neesot. Atteizu tā ir, bet kaunos. Kahrtibneeki pamahzija, tā kaunetees newajagot, jo zilwekam wifš jau warot gabitees. Bet lai pa etapu i nedomajot braukt, apehdischot tukaini, nomirschot badu, apnischot pa zeetumeem. Tad labat eet ubagot.

Leetu pahrdomajis, paluhdsu papiru, tinti un spalwu un norakstiju Wispeeteram wehstuli. Par wehstules aisneschanu samakfaju trihsdesmit kapeikas . . . Pusdeenā atweras durwis un, azis bahrgi holidams, eeschaujas Wispeeters, nesdams weselu wesumu wekas un drehbju.

— At tad nu aisbrauzi gan? winsch runā dufmige, pahrschlobijis muti smaidā, no kura man bija redset wifu manu noseegumu. — Waj kauna naw? Resin, waj tik nebuhs wehl dschris ar to tehwinu? Un nele es par tewi dauds gudrats, — newajadseja man agraf aisbraukt, pirms neesehdinaju tewi wagonā . . . Un tad wehl tu eedomajees braukt us kroma rehlinu? Waj nu pawisam jau trats? Sche gehrbees. Te mana weste un swahrki, te Batalauska wasaras mehtelis, un te Marijas kurpes. Un tad ap laupija gan? Rā bruhtganu, ko? Gehrbees, gehrbees, eefim pee Danilowska. Wispeeteram jau buhs jaluhds, lai tewi atlaisch. Un brilles ari wehja?

Wispeeteri te pasina wifš; turklaht winsch tik mihki prata luhgt, tā manai swabadibai nedraudeja nekahdas breefmas. Waschonis jau gaidija pee durwim, es kaut tā isfliboju, jo Marijas kurpes neegahja ne puse no kahjas, eesehdos Wispeeteram lihdsās un brauzu atpakaf.

— Ausinsch ari pee manis, pasinoja Wispeeters, — Klajinsch wis. Bijam noschduschees pee pusdeenas, te eenahf sinneks . . . Ausinsch, waj fini, pahrskaltās. Un tā lai nepahrskaltās. Waj kauna naw.

Wispeeters mani rahja wifu zeku. Es kluseju tā greh-

zineeks un nesinaju, ko eesahft. Gribejās leht ahra no rateem un muft us meschu.

— Nu, nesaki neka, tas droschinaja, — nedomā, tā pasaulē Ausinsch ween. Wehl Wispeeters ari dsihws.

Winsch lika eebrault pagalmā un nostahtees paschā durwju preekschā, lai zilweki neredset.

Geffchā mani fanehma mehmi skateeni. Es dauds to nerunaju, bet dewos us „faimneeka istabu“.

— Redsat nu, tā Deews nebija lizis aisbraukt, runaja Marija aisfeenas.

— To es nebuhtu domajis, fazija Ausinsch. — Pasfazischu wifseem mahjās . . . Buhtu to agraf sinajis, nebuhtum neweens tewis deht ne pirktu patustinajusch. Ko wini tagad teiks?

— Zilwekam jau wifadi war gabitees, fazija Marija, — tas taf naw darits tihscham, nelai me war usbrukt kuzam katram. Mums newajaga nosodit.

— Lai nu paleek, Ausin, teiza Wispeeters, wifu zeku deesgan tam lasiju preekschā. Winsch jau tā naw laimigs deht scha notikuma, ko nu zilwekam firdi padarit wehl gruhtafu.

— Es no wina pawisam atfatos, neapmeerinajās Ausinsch, — un ziti ari atfazisees . . .

— Nē, Ausin, nē! eesauzās Wispeeters rauduligā balsi, — lai gan mehš neefam bagatneeki, bet istikschana buhs. Mehš wehl ne no weena nelaimiga neefam atfazijuschees, lai nelai me bijuse leela jeb masa . . .

— Teefa, peekrita Marija, — zilwekam newajag pahraf augstu zeltees.

— Newajaga jau nosodit, peebalso ari Batalauskis, bet Klajinsch nahf ar pilnu glahsi brandawa.

— Sche, tas šaka, noleezees pahr mani, — sche us gruhtu firdi, tas palihdses.

Es nepretojos, un Klajinsch jau smehjās, peemetinadams sawu „Dser, azis pahrgreesis“.

— Ko lai mahjā šaku? jautā Ausinsch, peenahsdams atwaditees.

— Ko gribi, atbildu un eemetu otru glahsi, kuru peenes Marija.

— Ausinsch par dauds augstu zekas, tā šaka, weeseem aisgahjuscheem. — Zilweks ween pats ir. Newajaga tik augstprahitigi.

— Mehš paschi tew ispalihdsesim, runā Wispeeters, — aisbraukt jau aisbraukst, par to behdu neturi. Batalauskis eedos sawu wasaras mehteli, es sagahdaschu zeka naudu, tik tew pascham janahf lihds. Ar Wispeeteri eji droschi, ar winu tu nepasubifš.

— Mehteli es labprahit dodu, peekriht Batalauskis, — un rubuli naudas ari.

— Nu luhf! preezajas Wispeeters, — no manas pufes tew ari rublis, to zitu fadabusim no pasihstameem . . . Wispirms brilles, bes tam tu neka newari. Tās tew eedos Mulke, tu fini, kam tā leelā magazina Galwenā eelā. Schodeen atpuhtees, bet riht mehš eefim.

Otrā rihtā, apwilzīs Batalauska mehteli, uslizis galwā wina platmali un eekahpis Wispeetera galofchās, mehš

wispirms dewamees us pilsehtu pee Mulke, kuru Alspeeters pasina. Winam bija leela optiska magasina. Negahjam gan magasinā, bet tuknā, kur satikām pašču kundsi. Weens otru pahtraudami, mehš tai istahstijām, tā mani ap-
laupija un ka bes brillem es esmu nelaimigakais zilweks pašaulē. Alspeeters pat nobutschoja winai roku. Kundse bija koti laipna, eegahja magasinā, un pehz brihscha is-
nahfufe, suhtija mani eekschā. Man bija kauns. Kundse, warbuht to redsedama, droschinaja mani, teikdama, lai ejot ween bes kautreschanās, palihdsetees zilwekeem šavā starpā wajagot. No magasinas isnahju ar brillem us azim.

Alspeeters bija koti lihgfms, bet es to wifu dariju wairaf tā pa šapneem.

— Waj nu redsi, tā zilweki islihdš? tas atkahr-
toja waj us katra šola. — Tagad eefim pee Resistala. Resistalam pašam šaws bruhšis, tas tewis tufschā nepalaidis. Geschu lihds, pastahwešos pee durwim, jo mani tas pašihst. Ar Alspeeteri eji droschi!

Winsch man usfta us plezu . . . . No zitu bija darit? Neeschu tagad lihdsi Alspeeteram, buhs wehlat tā ka tā weenam jaet par deedi waj ari jabrauz pa etapu šawas gandrihs septintuhstoschas werstis. Un no šahdas zefoschanas mani jo pamatigi bija at-
baidijufchi weefmihligee gardawaji un pristaws.

Gahjām pa dubtaineem dehtu trotuareem, pah-
gahjām pah garu šola tiltu, aishgahjām garam gu-
bernas zeetumam un pagreesamees pa kreisi.

Istakees pehz katoku mahzitaja, runaja Alspeeters, šofodams daschreis man no pakatas, — tik schehl, ka papehdis kails un it šola zetas ahra no galoschas.

Winsch pašmehjās.

— Bet nefaki nefa, tas teiza, — te Sibirijā us to nekatas. Te naw Widseme. Wari eet puspliks, neweens tewis par to nefmees.

Nonahjam pee leela bruhšcha ahryus pilsehtai. Šo tuwat tikām, jo gruhtati klaušja kahjas.

— Es redsu gan, šazija Alspeeters, — ka tew
schis zefsch ir tā us Gogatu, — tu domā, es bibeles
nefinu? — bet šanemi duhschu, katrs šahkums ir
gruhts, un pirmais gahjeens us skolu nekad nenoteef
bes širds pufsteschanas . . . Neef nu behrns! winsch
peepefchi uskleedsa bahrgi, kad pagahju garam bruhšcha
wahrteem, — eji ween eekschā, nawa wis adatas ajs,
ka neislihdifš zauri, — es bibeli šaprotu šmalci, —
un tu ari neefš kameelis! . . . . Rā atšcha! tas rahjās
šaklaidamees ne bes jokeem, kad pagahju wahrteem garam
otru reifi, un šagrahdams mani pee plezeem. — Stuhre
nu tik, brahlit, eekschā, — luhl zilweki škatas, naw šmufti,
tuhlin domās, ka efi kahds schulits, bet ne godigs pa-
lihdsibas mekletajs.

Rā isgahju zauri plafcham, garam pagalmam gar da-
schadām ehkam, kur zilweki šrahdaja, weldami muzas, pum-
pedami uhdeni un daridami zitus darbus, to wifu atžeros
tā pa šapneem. Pašchā winā galā Alspeeters ar ne-
schehliga skolotaja nopeetnibu un zeetu apnemšchanos pa-
greesja mani ar gihmi pret kahdām balti noberstām un luhfu

pinumu noklahtām šola trepem. Rā pa šapneem uskahpu
pa pakahpem, tā mehneschsehridšigs apstahjos pee melnas
ahdas apstam durwim. Pagreesu azis us leju. Tur
Alspeeters stahweja ar kahdu fungu, stahstija kaut šo,
breesmigi mehtadams rolam un it brihscha blensdams mani
baltām azim.

— Nestahwi! winsch noteiza šingri, — naw šmufti.

Šad atrados kahdā istabā, kur wairaf jaunu zilweku
rakstija. Dibinā aishmilšiga rakstama galda sehdeja rešns
kungs ar waigu bahrdū un brillem us azim. Es šaktu
murminat garu jeremiadu, kaunedamees par šawu nekāunigo
usbahšibu un brihnidamees, kur man radufes tahda runa-

Dieja.

Šimenša šofe.

Gen. Prudente.

Gen. di Šofato.

šchanas špehja. Kungs klaušjās brihdi, pawehrās mani,
atwilla atwilttni un, isnehmis šudraba naudu, noklaitija
man trihs rubtus, aishbildinadamees, ka laikš gruhti un
wairaf dot neefot eespehjamš.

Rā noktuwu lejā, tā pagalmā no eepreefch minetā kunga ša-
nehmu weenu rubli, tā pehz tam otrā bruhšē isnahagoju
ne masaf par diwi rubleem, kamehr treschā man preefsch
deguna aishzirta durwis un zeturtā rešns tšehkis neeedewis
ne grafcha, mani israhja, ka neranaju kreewifšti, bet kahdā
žitā weetā, ka nerunaju wahzifšti, tas wis man lekas no-
tizis tā pa šapneem. Šlaidri atminos tik to, ka Al-

peeters mani wareni uſteiza, panehna puſrubta un aiſweda uſ tuwejo kabaku, eeſtiprinat „kuraſchu“.

— Ar Aiſpeeteri paſuſchana neeeſt, taſ droſchinaja, — winu paſiſt wiſt kungi. — Buhſchu eſ ar tewi, neweens palihdſibas neleegs, par ko Aiſpeeters teem ari patejās.

Un eſ atminejoſ, kà taſ, pret logeem pagreeſees, weenumehr paſlanijās, zepuri nonehmis, kad iſnahju laukā.

— Domā, kad Sibiriija, tad te naw zilweku? Kad buhſt reiſ atkal Widſemē, tad paſati, un ja nonahſt manā pagasta, neaiſmirſti paſtaſtit, ar kaſdeem zilwekeem Aiſpeeters dſihwo . . . Widſeme, wiſch nowilka nizinofchi, ta luhſt ir ta iſtā Sibiriija. Bet aiſbraukt kaſdreij ja aiſbrauz wehl buhſ, apzeemot wezās weetas, paſlatit zitū un parahdit fewiſ.

To deenu ſanabagojam rubtu deſmit, un Aiſpeeters apgalwoja, ka taſda laime tiſ gadotees retam, jo, taiſnibu ſatot, ta neeſot nekahda nabagoſchana, bet wiſt redſot, ka te dariſchana ar nelaimē putnu, jo kautkaſdam blehdneekam wiſ Aiſpeeters neeeſchot lihdi.

Aiſgahjam wehl winā puſe upei, uſtahpām augſtā kalnā un apſlatijām pilſehtu. Tad nokahpām pa kreift lejaf. Tur ſtarp krukmeem atradās kapu akmeni ar uſtraſteem no pagahjuſcheem gadu ſinteneem, zits jau pa puſei, daſchi ari jau gandrihſ pawiſam eegrimuſchi ſemē. Pee weena kapa, kuſch atgahdinaja kupizu, Aiſpeeters apſtahjas, nonehna zepuri, nokahra galwu un ilgi tā ſtahweja luhpaſ kuſtinadamſ.

— Te guſ weens latweetiſ, taſ ſazija . . . — Kad biju priſtoſ, mana ſeewa pee wina dſihwoja . . . pelnijās. Eſ jau winai neta nepahrmetu, bet daſchreiſ, kad ſaſſatameeſ tā pehlſchui, man leekā, ka ta no manis neſ ko domā . . . taſ ir, kà kad eſ winu turetu aiſdomāſ. Bet eſ nekahdu aiſdomu neturu . . . Patſ eſ deeſgan eſmu iſdſihwojeeſ. Sinu ari, ka Jeſchka un Juhliſ ir mani behni un tee, kaſ kaſpehtā, ari . . . Un neſinu, kam zilwekam, kad taſ taiſnſ, baiditeeſ no aiſdomam? . . . Neba ta nu eſ patſ ari nebaidoſ? Baidoſ tāpat . . . Ko daſchreiſ paſſatoſ nejauſchi ſeewai ažiſ, tā jaſatrukſtiſ, leekā, kà kad ta man pahrmestu kaſdu grehtu, kura nekad neeſmu darijiſ. Scho paſchu latweeti reiſ atrada noſiſtu. Te winu atrada, te ſchkehrda, te paglabaja. Lai duſ ſaldi . . .

Wiſch uſlika zepuri un taſtaſ par ſcho leetu nerunaja. Bet to deenu ſrot wairſ negahjam, tiſ weeſoſ pee kaſda eejirka uſrauga, latweeſcha, kuſch man eedewa trihſ rubluſ, weſelu kaſrtu laba apgehrba un turkaſt wehl brangi uſzeenaja.

Aiſpeeters iſtuſa pawiſam, ſpeeda uſraugam roku un arween atgahdinaja man, iſpauſt dſintene labā wehſtiſ par Sibiriijaſ latweeſcheem.

— Bet war jau buht, ka tu mani aiſmirſt tuhlin aiſ pilſehtāſ robeſcham . . . taſ prahtoja. — Lai! Weeſ draugſ wairaf waj maſaf. Un kaſhſ labumſ man no tam, kad tur taſtumā kaſhſ maniſ eedomafeeſ? Waj taſ mani dariſ laimigu?

Wiſch nogruhda ar roku gar aſim.

— Waj taſ mani dariſ laimigaku, to!

— Neba tad nu juhſ tiſ nelaimigi, ſaka ſaimneekſ. — Eſ juhſ arween radiſ redſet laimigu . . .

— Ha, ha! ſmejaſ Aiſpeeters, peeedamſ un ſanembamſ nama tehnam aiſ ſwahrku pogāſ. — Saſat, kaſehz Batalauſtiſ labaf peemiht pee maniſ, nekā tur zitur? . . . Tapehſ, ka wiſch ir nelaimigſ, iſſkaidro Aiſpeeterſ, paſaiſdamſ pogu un eemeſdamſ ſew ar duhri pa kruhtim. Waj man iſſtaſtit wina dſihweſ gahjumu? Par to tu patſ jau buhſt dſirdejiſ. Sedomajeeſ tiſ, zil wiſch ir nelaimigſ . . . Noturetiſ par ſleptawu, teſatſ, aiſſuhtitiſ uſ Sibiriiju, paſaudejiſ azu gaiſchumu . . . Un pee ka wiſch eet? . . . Pee Deewa! . . . Pee Deewa un . . . pee Aiſpeetera. Un kaſ wehl nahſ pee Aiſpeetera? Tu domā, Andrejſ ir laimigſ? Tu domā, Bizlingſ ir laimigſ, lai zil weegprahtigſ taſ ari nebuhtu? Un Klajinſch? Un Sludenſ? . . . At tu muhſchſ, ko te lai runajam par wiſeem, kaſ nahſ pee Aiſpeetera! . . . Un kam Marija nebehg no maniſ? Tapehſ ka wina ari ir nelaimiga. Tapehſ, ka behdaſ palihdiſ behdaſ neſt, tapehſ ka ari Aiſpeeterſ ir taſhſ patſ, kà wiſt ziti, par kureem nupat mineju . . . Luhſ te! — wiſch atkal treeza ſew ar duhri pa kruhtim, — ja tu nebuhtu behdu ſankiſ, kuſch dſihweſ wajataiſ, kaſ reiſ iſſweeſtiſ no ſleedem un atpaſat wairſ newar tiſt, ne ari eebraukt jaunāſ ſleedeſ, kuſch taſhſ tad peeſtahtoſ pee Aiſpeetera? . . . Ja, Aiſpeetera dſihwe, brahliſt, ir ſamaitata, wina muhſchſ wairſ naw iſlahpamſ, tapehſ pee wina ari peemetāſ grehtſirdige, tāpat kà pee Jeſulina. Un waj tu domā, kad man negribāſ eet baſnizā, ne pee deewgalda, tad Jeſulinſch manā ſirdi newar miſt? . . . Jeſuſ mihl toſ, kaſ ſewi ſchauſta. Un waj eſ ſewiſ neſchauſtu, ſiſdamſ ſeewu, dauſdamſ Suhli, lahdedamſ Jeſchku? Ja taſ ari ſeewai buhtu par labu, ja taſ ari buhtu winaſ grehtu nopelſnſ, grehtu atpirſchana! Un ja eſ to ari nedaritu ar nodomu, ja ta ari buhtu welna roka, kaſ mani ſchauſta, waj eſ zaur to maſaf zeefchu? . . . Un waj tu wari wiſu ſinat, kaſ manu ſirdi apgrehtina? . . . Nē, nē! Neſtaſtat Widſemē neta . . . Man newajaga winu peemiſāſ, kaſ ir meerā ar ſewi un ſawu dſihwi. Tee ir laimigi, bet mehſ ſinam, ka laimigſ ar nelaimigu naw kopā ſtahdami, — tee neſader . . . Un uſ Widſemi? Uſ Widſemi eſ jau neaiſbraukſchu, taſ peebilda domigſ. Taſ „neapraudafeeſ“!

Wiſch eegahſa rihtlē weſelu aluſ glaſti brandawa, iſſlauzija ažiſ un turpinaja rauduligā ſajuhſminatā baſſi.

— Bet labpraht tomehr aiſbrauktu gan. Gribetoſ redſet, kà tee tur dſihwo un kà ſanemtu wezu draugu. Un pehſ puſſtundāſ wiſch jau nolahdeja ſawu „mihtſchaulibu“, pamahzidamſ, ka zilwekſ nekad nedrihtſtot tapt maſtizigſ, ka galwa alaſch turama augſcham u. t. t. Dtrā deenā gahjam atkal ſrot. Krahmu tirgū Aiſpeeterſ ilgi melleja preeſch maniſ „derigāſ un lehtaſ“ kamaſchāſ, aiſmaſſaja par winām diwuſ rubluſ, iſmaſſchereja mahjāſ no ſchſirſta dibina wezu platmali, maſgaja to, lahpija, gludinaja un puſhlejāſ lihdiſ wakaram, iſpoſdamſ mani

zefā. Marija atkal wahrija zuktas gatu un zepa rauschus, bet Batalaufkis bahja papirofus. Tas winam koti labi weizās. Gribeju par gatu maktat no fāfrotās naudas, tik wiš trihs par to koti fāpihla.

— Tit zefā nu gan wairs nedseri, peekodinaja Wispeeters, masgadams btodā platmali, — ka neišet atkal tāpat. Tad uš mani wairs nezeri!

— Atturates ja, peebalsfoja Batalaufkis, — ne ar weenu ari nepinatees. Te zilweku wišadu, kas lai wineem uštizās. —

— Ja wehlates eedfert, war jau butelt panemt lihdsi kullitē, fāzija Martija.

— Kad zilweks grib, tad war eemest ari ar prahtu.

— Nemahzi funim par desu! ušleedsa Wispeeters. — Dsert nedseri nemas! Nobraukfi galā un isnahks dšershana, tad eemet azis pahrgreests. Bet tagad pallaušf mani.

Marija peekrahwa man pilnu kuli, — Peebalgas kuli, glahšē — ari no Peebalgas laiteem, eelita sweekstu, masā maifnā eebhra fāhli un no turgus lika atnest Jescham fwaigu maifi . . .

— Buhtu gan uš fāfirschanos wehl jaeedser, fāzija Wispeeters, — bet labak lai paleef . . . Lai paleef, wišfch peebilda, gludinadams zepuri. Isbraukfi no schejeenes fklaidrs, un zefā ari nemeti . . . ja tu muhs, semus zilwezinus, eedomasees.

— Kas nu muhs eedomasees, Marija teiza domigi, pahrwiltuse latatinn pahr peeri.

— Kad nē, lai neatminas! Naw wajadsigs! ušleedsa Wispeeters, peeschuhdams zepurei jaunu lenti . . . — Naw wajadsigs, tas peebilda lehnaš un rauduligu balfi, nesin par to fājuhšminadamees un wehrdamees mani pahri brillēm. — Tā, tagad wišs gataws, waram eet gulet. Riht es, warbuht, gulešchu drusku ilgak, neba masumu ešmu nokawees, ar tewi fskraididams . . . Saki, waj mums ar to rakstifi? . . . Nu, ta tu neaismirsti. Utraksti man, Batalaufkam un okolodotschnikam . . . Un nedomā, ka Sibirijs dšihwo sweekri ween. Ta tagad muhsu tehwa seme. Man gan wehl gribetos uš Widsemi, bet Jeschka un Juhlis jau wairs par tureeni nedomās. Warbuht ari, ka aishrauzu.

— Kur nu braukfi, fāfa Batalaufkis.

— Wisbraukfchu gan! apgalwo Wispeeters. — Tu domā, man kahds zefa naudu leegs? . . . Salafschu nedetas laitā. Braukfchu, braukfchu, par to wairs naw ko runat.

Wišfch nolitās gulet uš leelo galbu, un ilgi wehl spreeda par to, ka tahda braukfchana „apraudafchotees“.

Marija no krahšns augšchas un Batalaufkis no fawas gultas pretojās schahdai zefochanai, peerahdidami wišu winas neapdomibu un leeku laika kawefchanu.

— Ar ko tad braukfi atpakaf? Batalaufkis waizaja. — Isdofš wišu naudu, tur fāfrot newarešf, atfuhtis par welti.

Pauls Heise.

Waj Wispeeters ispidija fawu nodomu, nemahku pateitt. Rakstiju no Uraleem gan winam, gan Batalaufkam, aishrakstiju pat Aushnam, tik atbildes nedabuju. — Rakstiju wehl reis wehlat, kad man bija eespehja, zil nezil atmaksat winu labfirdibu un mihtu gahdibu par mani, tik atbildes ne schodeen neesmu fanehmis. Warbuht, ka kahdreis schis rindas aishnefis teem no manis mihtas labdeenās . . . Labpraht tos buhtu sweekzinajis ari dšimtenes wahrda, tikai deemschehl pats tur sen neesmu bijis un Deews to fina, kad reis isdofsees aishbraukt.

Bruffā, wišnogu seedulaitā 1909. g.

Pawafars.

Karla Stalbes.

Mahkoni peldeja tā balti gaismas wahli weegli irstoschā miglas tihklā. Debesš gahja tā upe ar ledus druhšmu. Pa spraugam spihdeja filā gaisu straume.

Kotu lapas mulšinoschi schalza. Winas bij wehl jaunās, plahnas un mirdsošchas, pilnas sweeku un faules.

Wilnis gabja treschu deenu. — Arona bij Widsemes otrā puse. Wišfch bij isnahzis wafaras sweektku festdeenā.

Lauti guleja sweektdeenās meerā. Labiba dihgā. Bruhnee arumi pahrkahjās ar weeglu fāfu farmu.

Sestdeen wehl Wilnis redseja sehjejus baltām wehja ispubstām krekla peedurtnem. Sehni tezeja pakaf ezefcham. Basas kahjas krita irdenā semē tā schuhpuli. Bekmalas bija pilnas seedu. Wišas pukes steidsās isplaukt. Lautmalas pilnas behrnu. Ziti tekaja arajeem pakaf, masi balti neweiklischi. Ziti stahweja un raudšijās pawafara brihnumos. Ari dwehseles auga. Wišfch breeda un plehtās. Rudsu wahrpas plehfa steebrus un ahbeles stahweja dahrsos tā aitinas, aptufuschas un fāpinuschās paschas fawā wilnā.

Winas usbudinajums pahrgahja ari us Wilni. Tas nebehdigi parahwa nolihkufcho elkschna saru un winai us pleza nobira daschi saki pileeni. Wina paskatijās us to, draudsiģi smeedomās, un Wilnis bij jau atsklis. Sahra runat, nesin kur zehlas wahrdi. Weeglas fkanas, k̄a kulinischnu fihlschna greejās ap wineem un eerahwa tos k̄a klufā karstā schalkā. Un Wilnim litās, k̄a wifās fkanas, pat leetus bailigā drebeschna lapās — iseet no wineem.

Tas fapluhda atkal kopā ar wiseem. Wina zekojums nu wairs neislikās newajadsigs un smeekligs: us reises winsch bija tapis par wifa zentru.

Lihds schim Aronas sakumu swehtkos dejas lautumus wakarā apgaismoja ar petroleju, bet muhsu draugi k̄a wifur, t̄a ari te gribeja rahdit progresu. Us farkanās sludinajuma lapas jeb „programas“ pee werstes staba stahweja leeleem burteem: „Wakarā deja pee gaischas azetilena lampas“. Pa abām pusēm schim teikumam diwas melnas rofas isteepteem pirsteem, furi katram garam gabhejam norahdija us wakara eewehrojamafo notikumū.

„Pee az-zitilina lampas!“ Wifē gaidija ko neredsetu. Lauschu bija dauds, nestatotees us leetaino laiku. Slehdamees sem koku sareem wifē gaidija lampas. Deja ne-weizās. Tikai dejas preekshneeks, garschs, bahls stroders, masu, melnu skolneeka zepuriti galwā, k̄ursch ispididija scho amatu wifos apkahrtnes sakumu swehtkos, nehmas nolijis, platu, farkanu lentu pee fahneem un daschi eefsluschi faimneeku dehli un meitas mihnajās pa mihlsto kalna wirfu. Wifē tas notika „pee labas ragu musikas“. No sahlites wairs nebija ne fihmes. Leetū spihdeja jehls, dseltens mahls. Wifē skatijās saihgufchi tam pahri un gaidija lampas.

Lauta widū bija eerakts semē augsts preebes stabs ar baltu schkehrstoku augschā. Un ap winu jau no pusdeenas staigaja peleks noguris Rigas sellits, farahwees plahnos ihfos swahrzinos, wezu katlinu galwā. Tam wjadseja lampu eerihkot un uswillt. Bet winas wehl nebija. Saunais Krastis bija aishbrauzis us staziju pakal un wehl nebija klahf.

Wilnis ar Alinu stahweja sem wezas egles, kuras sari bija pilni firmas krehflas. Wineem bija jau peetrubzis ko runat. Wini stahweja weens otram pretim samulsfuschi, nedroschi un sweschi, baididamees atklastees. Laudis ir weegli sem wahrdu un fkanu mainigās mastas nest otram pretim fawas juhtas. Bet zilweks zilwekam atklahjas tikai tahdos brihschos, kad wahrdi schwadsedami nokriht k̄a aiskars no tehla.

Wilnis sehdeja semē pee toka fahnem. Alina bija atflehjusēs pee egles. Winas bruhno swahrku lofs metās Wilnim gandrihs pee waiga. Winau mozija feeweetes sweschais tuwums.

Par laimi kaudis us reises atdsihwojās: lampa bij klahf! Wini atstahja sawu sako paspahri un peeweenojās sakumneeteem. Zaur puhli gabja preeziga duhstona: naiwi issauzeeni mainijās ar jokeem un asprahdigām peefihmem.

Sauns students ihfos formas swahrkos un welosfpedista krehlā, atmetis pakaufi zepuri, flauzija sweedrus no garās

stihpās peeres ar linu gaischeem salipuscheem mateem. Winsch stahstija k̄a nokawejees, k̄a steidjees, kamehr Rigas sehns istina no papireem lampas dakas: referwuaru („k̄a spaini!“) un leelu baltu stikla puhfli.

Ar ahrkahrfigu nopeetnibu lampu uswillka augschā un noskatijās, k̄a ta urkstedama un fihkdama fahfa degt wakara krehflā, k̄a miglota mehnesniza. Wifē brihnijās, k̄a warot tit labi redset un students tureja runu, kura nehmas issklaidrot technikas panahfumus diwdesmitā gadu fimteni.

Nu esot ziti laiki, kad isdseestot duhmainais fklas un atklā petrolejas lampina modernā diwdesmitā gadu fimtena gaismā. Lai paskatotees us scho gaismas lodi. Waj ta esot lampa, waj mehnesniza? Tik warens esot zilweka prahts. Un ja debesim reis peetrubhschot gaismas, tad zilweks radi-schot sew sauli ar modernās technikas palihdsibu.

Dascheem gan nepatika pehdejee wahrdi. Wezakeem kaudim tee litās k̄a Deewa faimoschna. Bet wifus aisku-

John D. Rockfellers.

stinaja studenta droschā paschypaufschanās. Ari tos, kas bija noslahpuschi dskā juhgā un netizeja wairs zilweka spehtam.

Atskaneja garās, lehnās, lempigi jaurās „pastalneeku“ fkanas Wifē sakustejās, neweens wairs nebehdaja par dubteem. Zits modernās kamaschās, zits smagos uhdens sahbakos, zits teescham pastalās: pa krehflu fanahza augschā dauds tahdu, kas deenu kaunejās rahditees: meitas, kam nebij swehtdeenas kurpju, puischi bes bifetem, eedschrees muischas pusgraundneeks ar satu monopola pubelitti rokā un ganu sehns ar baltu lasda lihstinau. Wifē preezigi mihnajās deja ap stabu us kura dega jaunā lampa. „Uch uch!“ muischas puischi kledsja. Lihdsi fleitei reisam eeburbutojās meiteku smeekki, islehtdami, k̄a fudraba fimis no mehnesnizā mirdsoshcha atwara. Elkschnos puikas schahwa no wezam pistolem. Maketes schnahkdamas laidās gaisā un kaisija weeglas selta kehdes.

Wehhsch ispurinaja flapjos mahkonus. Balts mirdseja peena zeksch, k̄a dejojatas schkidrauts ar swaigschnu feetinu.

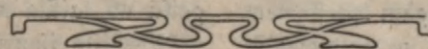

Daschadi raksti.

Braucens pa Nahves jūbru. Aleksanders fon Humboldts apšīmejis Ghora dīsto eegrimumu, kurā atronas Jordana eeleja un Nahves jūbra, par eewehrojamafo geoloģisko parahdību wišā pašaulē. Tomehr eewehrojot ne weefmihlīgo apgabalu ar wišādām grūhtibām, kas stahjas zekā Nahves jūbras išeptiščanai, ari tagad wehl Ghora, zitreisejā Sodomās un Gomorhas weeta ir tilai loti pawišči pašīstama. Tadeht tad ari weens no amerikāņu geografiskās ekspedizijas galweeneem ušdeweemeem, kad ta 1909. gadā no Salas uniwersitātes tika nofuhitā uš Palestīnu, bija išeptit Jordana eeleju un it fewiškī eepašītees ar Nahves jūbras wezajām kraštu linijām. Šhij wjadīsbai ta bija pānehmuse lihds kahdu 14 pehdas garu no sehgelbrahnās pagatawotu laiwu. Tomehr Konstantinopolē pehtneeki tika brihdinati, bej sultana noteiktas atkaujās nebraukt pa Nahves jūbru, jo īnemot weeglas šwejneeku laiwinās, kas peeder kraštmaalās eedīshwotajeem, tīkai diwas wezās šchalupes ar diweem pawadu fugeem drihstī braukt pa winās klusajeem uhdeneem; tās tīkai noder zetotaju wadaščānai un ne finatnīskeem išeptījumeem. Zaur amerikāņu fuhtra widutajību Konstantinopolē ekspedizija dabuja atkāju, braukt pate ar sawu tugi pa Nahves jūbru un tīkai tahdejādi wareja netrauzeti nodīfīnatees šhīnī sawā šinā weenīgā brihnuma semē.

Wišādas kraštas rotātajās uš šheem jūbras dīskeem uhdeneem, kuri no wišām pufem eerobeschoti no schauras rindas bruhnu klīnšhu, kuras tahlumā mirds kā purpurs. Jūbra ir tumšhila, bet tīkto pehz pusstundas, kad wehja wirseens mainījees, ta atspīhd pahwja sakā krašfā, tad atkal drihstī ween pahwehščās sakāna, pahtraukta no purpura ešnam, kuras atspogulojās nemeerīgās un apmahfuschās debesīs. Pee krašteem ispleščās lagunas, ne wairs īfahls, kā jūbra, bet ir tīhrs uhdens, apaudsīs flaidām, sakām needram un kupleem tamarīštu krahmeem, kuru baltee seedi īšwesch faldū šmaršhu. Uš austrumeem pahr Jordana upes īschalofschēem uhdeneem pazetas masāis Wišgah kalns, no kureenes Mošus mirdams wehl statīja apsolito semī, un tahlak weentukā plaschā klajumā pašpīhd Suweimeh lauti, tur laikam atradufēs wezā Sodomā. Ta ir šwehta, zaur bībeles nostahsteem weltita seme, kas šhe ispleščās un wehl jo zeenījamata ta īsrahdas sawā fastīnguschā meerā. Gan Jordanas eetekā ir dauds dīshwības, augu un putnu, šhīs upes kraštos jautri lido wanagī un flamingi, bet pate Nahves jūbra ir weentukā un fastīngufe, winās fahls pluhdos nekustas neweena dīshwībina, tīkai šhad un tad pa upes peepluhduschēem uhdeneem uš leju peld šprahguschās šiwīs, kuras eekuwuschās afajā postofchā wirzā. Starp wezās derības weetam, kuras šhe minetas

ap Nahves jūbru, neweena weeta nesāista burwigāfi mušfu ušmanību, kā Sodomā un Gomorhā. Par weetu, tur šhīs abās grehzigās weetas atradufchās, ir bijušī leeli strīhdi; lihds šhim daudstahrt tagadejā Dīšhebel Ušduma notureta par wezo Sodomu, tomehr tagad Dr. Ellsworths Huntingtonš, kureš Harpera „Magasnā“ tahdā garakā rakstā šinojis par Salas ekspedizijas panahumeem, domajas atrabīs īšto wezās Sodomās weetu. Apmeklēdams masās Suweimeh drupas un atradams šhe daudsus masūs lawās gabalus, kas bija pahrsiegtš, zīf labī šhī weeta peedeeneja wišeemteem šhtumeem, kas fastopami bībeles nostahstos. Scheiks, kas winām bija pa rwadoni, pastahstīja tam wezās Suweimeh jeb Suweim'asstahstu, pee tam tas atkahrtoja to pašhu, kas fajts wezā derībā. Wahrds Suweim gan loti war buht fabojata forma no Sodomās. Šhī weeta šhimbriščam wehl wairak apaugufe ar šahu meem, nekā Ghora otra puse; Lata deenās ta gan it labī warejufe buht „Šehowā dahrs“, par kuru pastahsta bībele, jo toreis, kā Nahves jūbras išeptišchāna flaidri peerahda, Palestīnas klīmatš bija dauds mitraks, nekā tagad. Kad finatnu wihrs īsmelleja Suweimeh semes wulkanīstos apstahklus, kas kahdas diwas angļu jūhdes atstatu atradā kahdu masu wulkanu, kureš geoloģīkī nemot wehl loti jaunš. No šhejeenes luhst īstezeja lawās kahrta, kas pahrlahja wišu semī starp Suweimas drupam un Ghuweiru. Ghuweiru war eestātīt kā bībelē minetās Boaras wahrda sakropojumu; tā šauza tuwejo pilšehtīnu, uš kuru Lats nobehdša. Ghuweira newareja tīkt aīšklahrta no teem wulkanu īšwerdumeem, kas īspostīja Suweimu, jo bija aīšfargata no kalna, kas te atronas starpā, bet gan turpu wareja tīkt nonests pelnu leetus. Tagadejās Ghuweiras drupas bej šchaubām peeder laikmetam, kas wairak šmīts, weenu waj pat diwas tuhstofchus gadus wehlatš, kā Abrahamā un Lata laikmets. Ekpedizija tomehr atradā kahdu mahfšlīgi eerīhtoku klīnšhu alu, kas zehlfēs īf patriarku laikem un laikam bībeles nostahstos špehlejufe lomū. 20 pehdas garā un 15 pehdas platā, ruhpiģī īf atmena īzīrītā ala atronas no Ghuweiras uš austrumeem, uš Moabā kalnu klajumu pušī, pee kahdā meestīna, kas teel fahkts El Chutar, starp Abu Hafanu un Beth Beoru; tai diwī logi un weenas durwīs un zaur dascheem pahahpeeneem klīntī ta weegli peefneedsama. Šhīs alas atrachāna dara jauno Sodomās weetu par loti tīzamu, tāpat ari wišpahr no ekspedizijas konstatētee pahrgrošjumi atteezotees uš jūbras leelumū, dod pamatu šwarīgeem šehdseeneem par bībeles weetam un daudfās weetās bībeles nostahstus nostahda pawīfam jaunā gāismā.

Apfkats.

Walsts domes darbiba.

„Kreewijas eefſchejā dſihwe,“ tā iſſatas „Dſihwe“, „rit beſ pahrmainam. Tā wehl ilgi buhs jaapſihmē muhfu tagadejais ſtahwoflis. Wehl ilgi eefſchejās politiſkās un ſabeedriſtās dſihwes termometrs ſtahwēs uſ nulles. Un ja ſhini reatzijas purwa trawiku atmosferā ſchad un tad uſ leefmo weena otra maldu uguntina, tad wina atkal drihſi ween nodſeefi, tikai uſ maſu brihdi apgairmodama ſcho duhſknaju.

Behdejās deenās Kreewijā bija nowehrojami mehginajumi ſtiprinat tā ſauzamo „ſcheinkonſtituzionalifmu“. Lai nodroſchinatu nahkoſchos aiſnehmumus ahrſemēs, tad nepeetika ar Kowozewa grahmatweſchanaſ mahtflu un Iſwoſka diplomata dahwanam ween. Wajadſeja pee-rahdit, ka Kreewijā ir tautas preekſchſtahwiba, ka wina ataiſno un pabalſta ſcho lungu politiku. Tas nu pee tagadejeem Kreewijas eefſchejās dſihwes apſtahkſteem naw weegls uſdewums, bet ar P. Stolipina, walſts padomes un domes zentra palihdſibu Kreewijas waldbiba zereja tikt ar ſcho uſdewumu galā. Franzijas parlamenta un ſenata lozekku weefoſchanās Kreewijā bija pirmais ſolis ſhini politiſkā. Peterburgā Franzijas weefeem wiſeem ſpehkeem zentās peerahdit, ka mums, Kreewijā, paldees deewam, ir — lai gan ihpatneja, kreewiſta, bet tomehr „ihſta“ tautas preekſchſtahwiba, kura darbojas likuma noteiktās robeſchās un wiſlabakā ſaſtanā ar zentralo waldbibu. Puſdeenas un brokſtis lepnakās Peterburgas reſtorazijās gandrihſ jau pahrlleezinaja Franzijas weefus par Kreewijas konſtituzionalifma ihſto dabu — bet wina weefoſchanās Maſkawa iſſauza daudſas iluſijas. Sche wineem tika aiſrahdits uſ Kreewijas ihſtajeem apſtahkſteem un, eepaſinufchees ar teem — kaut ari „mehrenā“ Maſkawa attihſtijumā — frantſchu weefi ſteigſchus aiſbrauza uſ mahjam un atwadotees uſſauza kreewu konſtituzionalifsteem — „duhſchu, mani fungi! Turatees.“ Saprotams, ſchi frantſchu demonſtrazija iſſauza ſſerās wiſu labo eefpaidu no wina weefoſchanās un domajams, ka Anglijas parlamenta lozekki ne tik drihſi apmeklēs Kreewiju . . .

Dtrs mehginajums ſtiprinat Kreewijas ſcheinkonſtituzionalifmu, ir — Stolipina runa walſts padomes 20. februara ſehde. Sche Kreewijas premjers turejis „pee gadijuma“ atkal weenu programāſ runu. Tizis apſpreefiſ likumprojekts par nodofku nemſchānu preekſch pilſehtam no dſelſſezeku ſuhtijumeem. Waldbibas iſſtrahdatais likumprojekts, ar kuru ſcha nodofka nemſchāna atſtahjama adminiſtrazijas rokās, — bija peenemts walſts domē, bet walſts padomē tas atraidits. Par ſcho jautajumu tad ari uſſtahjās premjers. Bija eeraduſchees gandrihſ wiſi miniſtri. Ari publikaſ loſchas bija pahrpilditas.

Stolipins aiſrahda, ka walſts padomes iſtureſchānās ſhini leetā leezinot par padomes bailēm, ka waldbiba nepeefawinas ſinamas likumdoſchānās funkcijas. Behz tam wiſch mehgina peerahdit, ka wiſas eerunas pret eefneegto likumprojektu eſot nepamatotas, ka ſchis nodoklis newarot

apgeuhtinat ne raſchotaju, nedſ ari patehretaju, bet pilſehtam wiſch doſchot eefpehju attihſtit wina ekonomiſto dſihwi. Tad Stolipins ſneeds Kreewijas konſtituzijas „modernu“ formulejumu: tagad walſts dſihwē eſot radees jauns faktors — walſts dome — un atſewiſchu miniſtru weetas eenemot apweenotā waldbiba (miniſtru kabinetſ), kura ſanemot aiſrahdijumus teeſchi no augſtakās waras, bet ſchee aiſrahdijumi warot tikt iſweſti dſihwē, weenigi ſaſtanojot waldbibas darbibu ar walſts domes un walſts padomes darbibu.

Bet walſts domē tanī paſchā laikā teeſ atkal ahrditi wiſi ſcho iluſiju pamati. Sche patlaban apſpreeſch eefſchleetu miniſtrijas budſchetu. Un pee ſchi gadijuma opoſizijas un kreifo ſrakziju runataji apluhſto ſchās eeſtahdes darbibu un ſewiſchi nomeerinaſchānās politiku.

Skaiſtā runā Maſkawas norahda uſ waldbibas diwpuſigo politiku, uſ ſchās politiſkas demoralifejoſcho eefpaidu, uſ „pretrunam“ „apweenotās waldbibas“ darbiba.

Labs jurifts un apdahwinats runatajs, labs Kreewijas apſtahku paſinejs — Maſkawas tomehr grib laimigi iſbraukt zauri partiju politiſko zihnu akmeneem. Wiſch runā tā, lai iſtaptu ir kreifajeem, ir labajeem, lai nodibinatu pehz wina domam, pareiſo, mehreno, paſahpeniſſilehnās widus zeka darbibas politiku — un peegreestu ſchim wirſeenam tad ir kadetus, ir oktobriſtus, ignorejot abus galejos ſpahrnus. Wiſch nopeetni, pahrlleezinofchi runā uſ 3. junija parlamentu, lai nodibinatu ſchahdā zekā mehreni-meerigu, bet noteikti konſtituzionelu wairumu. Weltas publes, weltas zeribas! Schee fungi naw tā pahrlleezinami — to wajadſetu ſinat ari „gudrajam“ Maſkawam. Bet neluhkojot uſ ſcho l. d. libera ihfredſigo politiku, wina runā tomehr ir daudſ wiſai intrefantu weetu, kuras ir wehrtſ atſihmet.

Tā runadams par waldbibas, par weetejās adminiſtrazijas eefſchejo politiku, Maſkawas aiſrahda uſ wiſam tam patwaribam, kaſ mums atklahjas, eepaſiſtotees ar ſcho dſihwes noſari. Adminiſtratiwi ſodi — peemehram iſſuhtifchānās — teeſ peekoſti tahdos apmehros un weidos, par ſahdeem agraf, pirms rewoluzijas, nebija dſtrdets. Tas naw iſſkaidrojams weenigi ar zihnu pret rewoluziju. Ne uſ iſnehmuma ſtahwoſka pamata, bet dibinotees uſ zihnas laikā iſdoteem likumeem, noteek wiſleelakās pahreſtibas un adminiſtrazijas ſpaidi. Peemehram, ne uſ iſnehmuma ſtahwoſka pamata, bet uſ 4. marta likuma un ſchi likuma paſkaidrojumu pamata teeſ aiſleegtas ſapulzes, ſlehgtas beedribas un ſaweenibas. Tā reatzija jau realiſē ſawus eekarozumus un iſnehmumu ſtahwoſka atzeliſchāna wairs neſpehſ tos winai atnemt. Teeſ ari apſpeeſta weetejo paſchwaldbibas eeſtahſchu darbiba, ja wina neſaeetas ar zentralās jeb apweenotās waldbibas uſſtateem un mahjeeneem. Sawilejoſchā reatzija nomahkuſe katru brihwatu domu, brihwatu wahrdu, apſpeeſch un nomahz katru kulturelu un progrefſiwu paſahumu. Newar runat, ka zentralā waldbiba neſin un neattaiſno weetejās adminiſtrazijas pahraſ reazionato

rihziibu, ka ņinamoš gadijumoš wina „zihnas“ ar weetejo administracijū pehdejās nelikumigās un pahrak reakcionarās rihziibas deĥk. Tee ir neeki un tufņņas iņrunas. Bentralās walddibas darbibas programa ir labi ņaņanota ar weetejās administracijās darbibu. Abām weenadi uņdewumi, weenadi meĥrki. ņe walda tagad wiņlabatā ņapraņņanās un ĥarmonija. Waras, — ne likuma zeeniņhana ņahw pirmā weetā. ņhiņ ņawas politikas uņdewumeem walddiba lihds beidsamam jau iņmantojuņe walņņs domi. Dome pee- laĥpuņeš pret wiņam walddibas praņibam, ņekojuņe wiņeem winas mahjeeneem un aiņrahdiĥumeem, ruĥpigi aiņņargajuņe walddibu no wiņam „nepatiņņanam“ un pahrmetumeem — wina tiņ taĥtu ņtrahdajuņe ņĥahdā garā, ka ņreewijas ņa- beedriba ņaudejuņe katru intereņi, katru uņtiziĥu uņ ņĥo eestahdi. ņabeedriba wairņ neintereseĥas par domes dar- bibu, winas ņahwofli, ņabeedribas aĥiņ tautas preeņņ- ņahwibas ideja jau ir dņili diņkrediteta. Pamasam muĥņu dņiĥwe eewirņas wezās ņleedēš. Un taņ neiņbeĥgami muĥņ nowediņ pee jaunas ņadurņmes ar walddibas politiku. Ne- iņbeĥgami iņzeņņeš jauna ziĥna, kura tad atdņims tautas preeņņņahwiba, bet jau ziĥa weidā. Par to, kaņ mums tagad ir, par to, pee ka meĥņ tagad eņam nonaĥkuņĥi, kurp meĥņ weĥl taĥtaĥ eĥam, par to meĥņ neeņam ziĥni- juņĥeēš un krituņĥi.

Apmehram taĥds ir popularā kadetu runataja runas ņaturņ. Rā ņinams pildinajums pee ņĥiņ runas uņluĥ- kojama ņoĥialdemokratu deputata ņņĥeidiņeš runa, kuru ar leelu uņmanibu uņņlauņiĥās wiņa dome un kurai applaudeja pat kadeti.

ņņĥeidiņe pahrmet Maņlakowam wina optimiņmu, wina tiziĥu un paņauņĥanoš uņ domes zentru un to, ka winņĥ, rakņturodamņ reakziĥu naw ņklaidri un gaiņĥi iņteizeēš, kam un kadēĥt wina uņwareja un pateizoteēš kam wina walda. Maņlakowa uņņkati par reakziĥu eņot pahrak neņklaidri un ņareņĥgiti, kurpretim pate leeta pateeņbā toti weenkaĥrņĥa: rupjā wara peeņpeeduņe tautu ņluņet.

Aņu un dedņigu runu par „melno“ elementu darbibu tureja Rodiņņĥewņ. Bet no walddibas puņeš lihds ņĥim neweēš naw uņņtahjeēš. Pat neweena ministra naw biĥiņ ņahlē pa ņĥo laiku. Wineem naĥtkoš atbildet uņ daudņeem nepatiņĥameem jautajumeem un wini taĥdoš gadijumos tura par labatu ņluņet un ņluņbā peeņopt ņawu lihdsiņĥinejo politiku.“ —

Pahrejot uņ walņņs domes darbibas taĥtaĥu atņah- ņtijuĥu, peeĥineņim ņĥe weĥl kaĥda Baltiĥas domneeka barona ņelkerņama runu, kuru taņ tureĥiņ 22. febr. ņĥdē, apņpreeņĥot eelņņleetu ministriĥas budņĥeta jautajumu. Ar pahra wahrdeem, ka garam eĥot, aiņnehmiņ apņpreeņĥamo preeņņĥmetu, taņ runaĥiņ apmehram ņĥā: „Rā Baltiĥas ņemes aiņņtahwiņ turu par ņawu peeĥaĥumu, iņleetot referenta paņkaidrojumuņ tani ņinā, lai teiktu daņĥuņ wahrduņ par nepeezeņĥamibu, e e w e s t a r i p e e m u m s B a l t i ĥ ā s e m s t w u e e s t a ĥ d e s. ņĥiņ jautajums jau kopņĥ 30 gadeem ņahwot uņ deenas kaĥrtibas. Wiņ- pirmak ņĥiņ jautajums netiziņ eelņuņtinats no walddibas, bet no paņĥeem balteeņĥeem, iĥpaņĥi no ņ u r ņ e m e s l a n d =

t a g a, no ņurņemes muiņĥneekem, kuri ņen jau atņinuņĥi par wajadņigu, pamatigi reformet ņemes pahrwaldibu, pee- wellot pee taņ wiņas eedņiĥwotaju kaĥrtas un it iĥpaņĥi muĥņu ņemneekuņ. Aņtondeņmitu gadu ņaĥkumā no wiņu triju Baltiĥas gubernu landtageem walddibai tiziņ eefneegņs preeņņĥ apņņticipinaņĥanas projektņs par draudņĥu un apriĥku pahrwaldibas eelkaĥrtojumu. To walddiba atraidijuņe. Turpmakā gaitā, ministra Gore- miĥina amata laikā ņemņtwu eewefĥanas jautajums pa- zeĥleēš atkal pahr limeni, ņĥoreiņ tomeĥr tiņai preeņņĥ ņurņemes. Taņ iņņkaidrojams ar to, ka taiņni ņurņemē weĥl paņtahwot pilniĥi noweĥojeēš ņemes pahrwaldibas weidņ, kaņ dibinas uņ birokratiņkeem pamateem, pawiņam atņĥiribā no ņgauniĥas un Wiņdņemes, kur ari gan neeņot nekaĥda ņemņtwu paņĥwalddiba, bet taņņĥu taĥds pah- walddibas ņaņtahwņ, kaņ maņakais ka attaĥta lihdsiba ar kaut ko peĥĥ ņemņtwas eelkaĥrtojuma. ņĥo pro- jektu Goremiĥiņs tureĥiņ par derigu, un atņiniņ par preeņņĥā zeĥamu walņņs padomē. Bet kad ņipjagiņs naĥziņ Goremiĥina weetā, tad ņĥai leetai tiziņ doņņ pa- wiņam ziņņ wirņeēš, un proti — uņ papiru kurwi. Pehĥ tam 1905. gadā ņurņemes muiņĥneeziba iņņtrahdajuņe jaunu projektū un to ņahdiĥuņe walddibai preeņņĥā, bet tomeĥr ari ņĥoreiņ pate leeta neeņot kuņtejuņeš ne no weetas. Tad peĥdigi 28. nowembri 1905. gadā naĥkuņe Wiņaugņtatā pawehle par ņewiņĥĥas konferenzes ņaņauņ- ņĥanu pee toreiņeĥā Baltiĥas generalgubernatora. Ta ņaņtahwejuņe no wiņu weetejo eedņiĥwotaju kaĥrtam, un tai biĥiņ jaapņpreeņĥ weeteju wajadņibu jautajums. No ņĥas padomes tiziņ iņņtrahdats projektņs par weetejo paņĥwalddibu, par pagaņtu paņĥwalddibu, par baņniĥas draudņĥu eestahdem, par tautņkolu reformu un par ziĥam weetejās dņiĥweņ wa- jadņibam. No wiņeem ņĥeem projekteem tiņai weēš, taņ par baņniĥas draudņĥu eestahdem atradiņ taĥtaĥ wirņiņĥanu un ziņ winam, ņelkerņamam, ņinams, driĥņumā tiņņĥot ap- ņpreeņņņ walņņs domē. Te winņĥ ministriĥas weĥribu gri- betu greest uņ to, ka driĥņa ņemņtwu eewefĥana muĥņu ņemē teekot wiņai gaidita. Paņtahwot diwi projektū, taņ no mi- niņtra Goremiĥina un taņ no Baltiĥas generalgubernatora ņewiņĥĥas padomes iņņtrahdataiņ. Buĥtu weĥlamņ, ka ministriĥa eetu pee ņĥo projektū pahrbaudiņĥanas.“

Au, ja jau reakcionariņs Goremiĥiņs ņĥo muiņĥneeku projektū atņiniņ par labu, tad war gan domat, kaĥdam tam wajadņeja pateeņbā buĥt. 28. februara ņĥdē uņ deenas kaĥrtibas teeņleetu ministriĥas budņĥeņņ.

W o j e k o w s II. referē par teeņleetu ministriĥas wiņ- pahrejo budņĥetu, kaņ aprehĥinats uņ 44 milj. 6972 rbf., to ari komiņĥija peenehmuņe. Gegetņĥkori atrod, ka 3 gadu laikā ministriĥas politikā naw notifuņĥas nekaĥdas pahrmainas; taņ preeņņĥgalā ir wiĥņņ ar apbriĥnojumu iĥpaņĥibu, peeĥeĥroteēš ņinamai politikiņai konjunkturai, kura teeņu eestahdeņ pahrwehrtuņe par walņĥu aptalpo- ņĥanas praņtu meĥaniņmu. Ministriĥas preeņņĥgalā ņah- wejuņe perņona, kura ar ņparu aplarojuņe teeņneņĥu neat- ņaribu; naw teeņneņĥu neatņĥamibas, naw atņlaĥtas ņpree- ņĥanas, aiņņtahwibas teeņbas pahrtahptas; taiņnibas uņ

dewumi fajaukti ar polizijas departamenta usdewumeem; senats pahrkaphis likumu, isfludinadams augstakās waras lehmumus, kuri pahrkaphi pamatlitumus; pilnigi padewees generalprofurora gribai Runatajs usajzina domes demokratifkos elementus balsot pret budšetu. (Kreifee plauščhina.) **G e r a s i m o w s** norahda, ka justizministrijas budšets nolemts preeščh paklaufigu kalpu sadabuschanas. Ministrs nostahjees us nepareisa, bihstama zeka, isnihzinat teesu neatkaribu. Neatkarigu teesu tagad zeesch weenigi tik tahlu, zil ta nekaitē waldibas noluhkeem. Ar fakteem runatajs rauga peerahdit, ka ministrs zenschas buht bahrgs pret brihwibas kustibas darbineeem, bet schehligs pret agrakas labrtibas peekritejeem. Pahrejas formulā winšč leef preeščhā nofodit ministrijas darbibu. (Kreifee plauščhina.)

A a c h n i z k i s atrod, ka ministrs ar saweem zirkulareem pahrkaphi likumu, ka winšč eelauschas priwatās leetās, apschehloshchanai preeščhā lidams priwatus noseedsneekus is reaktionarām organizacijam. Brauzamas naudas un godalgas wifas pahrneštas us ministrijas zentralās waldes eerehdneem, kamehr teesu eerehdneem, kuri beeschi dabū tikai 5—7 rbf. mehnesi, neatleef nēka. Darba grupa tapehž leef preeščhā, budšetu atraidit. (Kreifee plauščhina.) — Preeščhsehdetajs pasludina, ka sahlē naw kworumā, bet domes telpās gan ir wajadfigais balsu skaits. Ais kworumā truhkuma ari newar nobalsot, waj sehdi turpinat waj ne. Pasludina pahtraulumu us 5 minutem. Pehž sehdes atklahshanas sahlē ir 162 domneeki. Beningsens pastahw us agrako preeščhlikumu, ka wajaga pa weenam nobalsot. (Kreifa un zentrā plauščhina.) Sahlē eenahf grupa labaju un eenem tukshās weetas, kreisajeem un zentram dikti plauščhkinot un troščhnojot. Preeščhsehdetajs nolasa instruktizijas par balsoshanu pehž wahrdeem. **M a r k o w s** II. isflaidro, ka senats instruktiziju naw isfludinajis un tapehž tai neesot nekahda spehta. (Saweeni kreisajā un zentrā: Deesgan!) **M a r k o w s** II. isflaidro, ka winšč tureschotees pee instruktizijas projekta, bet wina beedri, kuri sehde naw klah, eefneegschot meerteesai prašbas suhdshibas par dietem. (Kreifa un zentrā troščhnis, smeekli) 185 ir par sehdes turpinashanu, 29 aturas no balsoshanas. Gesneeds preeščhlikumu, nobeigt debates. **P u r i s c h k e w i t s c h s** atrod, ka tas naw peenemams. **M a r k o w s** II. gaušā runā fewi pasludina par karstu peekriteju brihwai domu isteikshana. Winšč pretojas wairakuma warmahzibai pret brihwu domu isteikshanu. Preeščh labajeem esot no leela swara istehlot kreewu tautai kreisaju istureschanos, kuru pabalstot zentrs, kas ari pawirshjees us kreiso puš; lai kreewu tauta dabuhtu sinat, ka walsts dome isturas pret brihwu domu isteikshanu, kahdu bija nodomajuschi labaji. — **G u t s c h l o w s** atgahdina, ka wifem bija eespehjams isteiktees, ka wif wareja isleetot teesbu, kuru dewufe Keisara griba, kuru domes lozkeem nowehlejuschi wehletaji preeščh nopeetna darba, kuru gaida wifa seme. Bet scho tribini padaridami par nirgashanas preeščhmetu (kreifee plauščhina, tapat zentrs, labee sauz: To juhs darat!) juhs to kahdā preeka miglā usstatat par balaganu. (Zentrs un kreifee troščhnaini plauščhina.) Mehš nekaušm ar kahjam mihnat to ideju, kuras deht mehš dshwojam, zihnijamees, strahdajam, mehš nekaušm par to nirgatees. (Plauščhina.) Esnu pahrlleezinats, ka wifa seme peeweenosees teem wahrdeem, ar kahdeem apshmeta scho kungu (rahda us labajeem) usweshanas. (Zentrs un kreifee ilgi plauščhina.) — **B e r e s o w s k i s** II. usstahjās pret **G u t s c h l o w a** lekuligo apgalwojumu, ka wifam frakzijam bijis eespehjams isteiktees. Wes atbildes newarot atstah Godnēwa revoluzionaro runu un tapehž labaji newarot peekrist debatu nobeigshana.

(Labee plauščhina.) — **N o w i z k i s** II. domā, ka newarot runat par balaganu, kad weens no oktobristeem few atkahwees teikt, ka Wisaugstakā pawehle par augstako pahrwaldi neesot likums. Te naw balagans, bet Godnēwa un Gegetschlorija kompanija ar ziteem sozialissteem, bet konstituzijas Kreewijā naw. (Balsis labajā: Bravo! kreisajā: Ir, ir!) — **P u r i s c h k e w i t s c h s** ir pret debatu beigshanu, jo labajeem taištais apwainojums newar palikt bej atbildes. Austrijas parlaments farihkojis obstruktiziju wairakas deenas no weetas, lai atspehtotu daschus kaitigus likumu projektus. Bet mehš juhs ustawesim tikai 20 minutes. **G u t s c h l o w a** puhles, eewest konstituziju, esot weltigas. — **G e g e t s c h l o r i** norahda, ka soziodemokrati naw obstruktizijas pretineeki, bet kas te noteek, tas ir pawifam zits kas, nekā obstruktizija. Statidamees us **M a r k o w u**, es neredseju obstruktizionistu, bet jokmani. (Labajā balsis: Ahra!) Dausa galdinus. Preeščhsehdetajs atnem wahrdu Gegetschlorim un luhds to atstah katedru. Gegetschlori to nedara. Pee wina peceet **P o k r o w s k i s** II., **L a c h n i z k i s**, ar kureem Gegetschlori aiseet us sawu weetu. (Troščhnis labajā aprimst; kreifee plauščhina.)

K e l e p o w s k i s isflaidro, ka Godnēwa un **G u t s c h l o w a** runas bijuschas ihstena jokmaniba. (Balsis kreisajā: Ahra!) — Peenam debatu saihshanaschanu un preeščhlikumu, sehdi turpinat lihds pulksten septineem. Justizministra beeds atbild us apwainojumeem.

* * *

Walstisdomes pehdejās sehdes atkal bija troščhnainas, ihpaschi tautas apgaismoschanas ministrijas budšetu apspreeschot. Kad ministrs **S c h w a r z s** pa otram lahgam gribeja kahpt katedri, lai dotu paslaidrojumu, tad dome ta wairs neusklaufjās, bet nobalfoja, ka wajadfiga pause. Ministrs par to dusmigs atstahja runas tribinu un walsts domi. Wehlat ministrs pats wairs nerunaja, bet bija atsuhtijis sawu beedri. **P. A. S t o l i p i n s** isfazijis par sehdes pahtraulshanu nepatishchanu walsts domes presidentam **H o m j a k o w a m**, kuresch pehž tam atfazijās no walsts domes presidentā amata. — **P u r i s c h k e w i t s c h s** kahdā sehde apwainoja studentus un turshstes, ka tee us uniwersitates trepem nes ko tur darot. Par to iszehlās walsts dome leels trazis. **P e t e r b u r g a s** uniwersitates studenti pret tahdu winu apwainoshanu protestē.

Wisaugstakā pateiziba wispahresam weetejo laufšaimneeku kongresam Riga.

Rigas laufšaimneeku Zentralbeedribas preeščhneeks fanehmis 1. martā seh. g. no wina efelenzes **W i d j e m e s** gubernatora kunga rakstu, kurā tas sino, ka **W i n a** **M a j e s t a t e i** **K u n g a m** un **K e i s a r a m** labpatizis pateiktees **R i g ā** no **Z e n t r a l b e e d r i b a s** **s a s a u k t a m** **w e e t e j o** **l a u f š a i m n e e k u** **k o n g r e s a m** **p a r** **i s t e i k t a m** **p a d e w i b a s** **j u h t a m**.

Wisaugstakā pateiziba isteikta us sekoscho 18. februari seh. g. nosuhtitu telegramu: „Weetejais laufšaimneeku kongress, ko sasaukuse Rigas laufšaimneeku Zentralbeedriba, luhds mani, nolikt pee **W i n a** **M a j e s t a t e s** **K u n g a** un **K e i s a r a** kahjam neisfakamas padewibas un ustizigas pawalstneezibas mihlestibas juhtas no weetejo laufšaimneeku preeščhstahweem.“

N o **T e r b a t a s**. Sāhe miris leitenants **J u r i s** **A c h l e s t i s c h e w s**, kuresch norakstijis daku no sawas atstahās mantas, 5000 rbf, lihds ar prozenteem tam kreewu gaisa fugotajam, kuram isdosees ar Kreewijā buhwetu aeroplanu nofreet 100 werstes leelu zēla gabalu un nolaištees eepreeščh noteiktā weetā.

„E.“

— Par svehriftu 8 gadus wezas meitenes iswarošānu nodots teefai 38 gadus wezais Vilhelms Segnezs. Winsch fastapis meiteni ahrpus pilsehtas un to neganti ismoĥijis.

Vilkas pagastā, Terbatas aprinkī, 1908. gadā 16. junijā atrada pašas maĥjās pee rijas Maju Tenneberg nedsihwu, ar sadragatu galwu. Winas meitas wihrs, Karlis Niets stahstijis, ka wina nokrituse no rijas augščas un noftufēs. Wehlaĥ ar anonimu wehstuli polizijai sinots, ka Tenneberg neefot wis kriteuse un noftufēs, bet to Karlis Niets noftis ar zirwi, lai eeguhtu winas mantu. Izmeklešānā šchis sinojums peerahdijees par pateesu un tagad Niets nodots teefai.

Ro Vampakem. A g r s p a w a f a r s. Ap 15. februari pee mums jau bija eeraduschees zihruft, melnee strasdi, ari mešcha soffis pabrnahtuščas. Laikā no 15.—21. februarim daščus jau redseja aram un ezejam. Laiks deenā 5—7 gradi firts, nakti 1—2 gradi auksts. Žeki uš laukeem nobreest, sneegs wehl šchur tur redsams, bet ar katru deenu pasuhd. Seemas sehja pee wiša jehla laika deesgan labi pahrseemojuse, titai retās weetās reds isguletus baltus plankumus. Behrseem pumpuri pahrsprahufschī. Ištis pawafars.

Riģas Lauksaimneču Zentralbeedribas gada ņapulze III. Paĥahjuščais gads Preekutu muiščā raščas sinā esot bijis apmeerinoschs (waj ari uš neusartā lauka?) un tā ka labiba ir jakul, tad Zentrale preekšč fawas ismeĥginajumu un paraugu ņaimnezibas Preekutmuischā ņawā konsumā pastellejuse kulmaščinu ar wišu katlu. Šchi maščina usņemta muiščas inventarā ka Zentralbeedribas ihpaščums, bet pee beedribas pastahwoščais konsumweikals to wehl arween skaita par sawu, jo ta dota Zentralbeedribai preekšč muiščas wajadšibam uš ismaksu un naw wehl ņamafata. Bet maščina Preekutmuischā pa tam jau paspehta leetū ņaruhšnat. Un tad pawisam dihwaini un neņaprotami bija ĥahjis ar šchis kulmaščinas uštahdiščānu. Ka pastelleta kulmaščina ja-ustahda, staidra leeta, un to bija ņinajuse ari titlab pate Zentrale, ka ari konsumweikals. Pee uštahdiščanas wajadšigs maščinists-monteers. Konsumweikals tapehž ņarunā maščinas uštahdiščānai wajadšigo monteeri no ņabrikas, kurā šchi maščina paĥatawota un tas buhtu nahzis par brihwu. Bet Zentralbeedribas walde ari netura rolas klehpi, ņarunā par maksu kaħdu zitu monteeri, un tas ari nobrauz uš Preekutmuischu kulmaščinu uštahdit. No Zentrales waldes monteera uštahditā maščina bet strahdajuse flitti un istuhluse maš. Nu konsumweikala waldei beidsot tomehr bijis monteers jaazina no ņabrikas. Bet ņabrika dabudama ņinat, ka kaħds kulmaščinu jau uštahdijis, wairs no monteera suhtiššanas un maščinas uštahdiščanas negribejuse neka ņinat jo ņabrika tatschu wairs, kuc zits maščinu uštahdijis, newarot usņemtees par maščinu nekaħdu atbildibu. Pehdigi monteers no ņabrikas gan suhtis. Bet nu tas wairs nenahzis par brihwu un ņabrika ari wairs neusņemufēs atbildibu par maščinas pareisu strahdaschānu. ņabrikas monteers tad ari atradis, ka maščina ņabojata zaur pirmo uštahdiščānu. Kulmaščinu kaħtibā dabut ar wairs nenahfotees weegli, jo ta esot pawisam jaijauzot un janotiħrot: wifas ņhtafas sfruhwes un daitti esot eeruhfejuschī un ņeigschus ween notihrami. Pehž konsumwaldes preekščstahwja J. Wagnera domam šchās kulmaščinas leeta nodarbinaschot wehl ne weenu ween pilnu ņapulzi. Strihdi par ihpaščuma teefbam uš scho maščinu u. t. t. nemas negribeja beigtees. Pehdigi pilna ņapulze usdewa Zentralbeedribas waldei scho maščinas leetu notahrtot. Brihniščki, Preekutmuischā ismeĥginaja lauksaimnezibas

maščinu derigumu un pašas Zentrales kulmaščinai naw neweena agronoma ismeĥginataja? Kur ir pa tam bijuschī Zentrales agronomi, W. Stubinsch, Belminsch un ziti? Kur? Isgatawojuschī projektus par lauksaimnezibas maščinu ismeĥginajumu stazijas eerihkoshānu Preekutmuischā? Ruhpejuschees par nodibinameem daščadeem inspektoru amateem?

Genahlumu ņinā, ka gada ņapulze tika ņinots, gads Preekutu muiščā bijis apmeerinoschs, bet **no ņemkopibas ņkolas kapitala,** turu lašija tautā, **jau preekšč Preekutmuischas istehrets pabri par 8000 rbl.** Teeschi ņkolas wajadšibam neefot tur wehl nekas eegahdats. Pee tam ari pašā muiščā neefot eegahdati ne ņirgi, ne rati, ne ari peeteekoschi lopu (to esot ap 25), nerunajot nemas par tahdām leetam, ka ptaujmaščinas, ņirgu graħbekki u. t. t. — Uš kaħdu eerumu, ka tautā lašitā ņemkopibas ņkolas kapitala gan newajadsejis aistitt, kaħds kungs weikli atzirta, ka wiša Preekutu muiščā tal nemta titai ņkolas deht un tapehž preekšč Preekutmuischas isdota nauda esot usstatama ka preekšč ņkolas isdota. Šchl soņistiflā logika, šchis maldu flehdseens klahtefoschos pahrsteidsa waj pahrleezinaja, atbildets uš to nekas wairs ne-tika, un tā ka nu Preekutmuischā newar muhščam ņaimneefot ar pušgraudneekem un jaegahdajas taf ari ņirgi, lopi un zits inventars, tad, lai waretu ņahkt kaħtigaki ņaimneefot, ņapulze ņirgu, lopu un darba riħtu eegahdaschānai atwehleja ap 5000 rbl.

Jaunajā Riģas teatri (Romanowa eelā Nr. 25) pirmdeen, 8. martā israhdija pirmo reis peerwilzigo Ed. Zabliščha ņlatu lugu „**Sundab**“*). Treschdeen, 10. martā deenā (pultsten 2) israhdis Hermana Heijermansa lugu „**Wisu dwehseku deena**“, turu tulkojis K. Strahls; wakarā (pultsten 7^{1/2}) Aspāšijas genialo lugu „**Wagana**“, kura, blakus peeminot, lihds ar Raina „**Uguns un nakts**“ (turu ari israhdis uš Jaunā Riģas teatra ņkaturwes) ir labakāš lugaš wiša muhšu originalliteraturā; peeltdeen, 12. martā (pultsten 8^{1/2} wakarā) Krestowka „**Veterburgas dšihws duhtšnaia**“ un ņwehtdeen, 14. martā, ka Rodrigo Kalnina desmit gadu ņkaturwes darbības jubilejas deenā, Mosera un Schöntana joku lugu „**Rorsch meera laikos**“.

Musikaliwofalu wakarū ar ņekojošču deju ņarihfo 16. martā „**Aleja**“ ņahlē Riģas politechniškā instituta agronomijas studentu pulzinsch pulzina bibliotekai par labu.

Riģas Dailkraschotaju Palihdšibas beedriba, lai eeguhtu lihdselkus preekšč beedribas ņkolas bibliotekas eerihkoshānas, ņarihfo 13. martā Wahzu Amatn. beedribas ņahlē leelatu isriħkojumu „**dailkraschotaju ņwehtkuš**“ ar musikali-dramatiskem preekščnefumeem un deju pehž tam. Tā ka programa plašcha un interesanta un riħkojuma mehriš it zehls, tad ceteizams, kam spehjamš, to apmeklet.

Peterburgā, 2. martā. Sinods, ka „**Russ. Weh**“ ņino, apspreeda „**ihsto kreemu lauschu**“ preekščlitumu eefneegt wispadewigu luhgumu, lai aisleeds ewangelisteem kristigeem un baptisteem propogandēt ņawas maħzibas un lai wišus propogandetajus ar Žetleri preekščgalā isuhyta uš Archangelstas gubernau. Wirsprokuros Lufjanows isteizās, ka šchis preekščlitums atraidams, bet ņinods tam tomehr peekrita.

— Oktobristi nolehmušchi suhtit pee Homjakowa deputaziju, ņastahwošču no barona Meiendorfa, Gutschkoma un Schidlowka, lai peerunatu Homjakowu, atkal peenemt domeš presidentu amatu, jo wini nodomajuschī to par jaunu uštahdit. Gadījumā, ja Homjakows neatkautu

*) Stat. „**W. B.**“ Nr. 8. šch. g.

fawu kandidaturu ufstahdit, oktobristi nodomajufchi ufstahdit N. G u t s c h k o w u. Galejee labee par fchahdu nodomu preezajotees, jo wini esot pahrllezinati, ka sem Gutschkowa wadibas trescha dome drihfi tiktu pahrdsihta mahjas.

— Univerfitate notika fhodka, kura ar labo studentu peedaliſchanos weenbalſigi peenehma rezoluziju, kas iffata Burifchlewitscham nizinafchanu par wina runu dome, un proteſtu pret walſts domeš preekſchſehdetaja Homjatowa rihibu. Kreemu kauschu faweenibas studentu grupas preekſchſtahwis paſtaoja, ka wina domu beedri proteſte lihds ar ziteem ſtudenteem.

1. marta premiju biketu iſloſeſchana 500 rbf. winneſti krita uſ ſekofchajam ferijam un numureem:

Ser.	Nr.	Ser.	Nr.	Ser.	Nr.	Ser.	Nr.	Ser.	Nr.
219	34	3991	36	8478	16	12271	04	16649	11
231	27	4083	27	8572	24	12317	50	16696	42
353	18	4117	31	8670	35	12337	35	16713	25
363	21	4197	10	8700	26	12563	22	16727	12
403	25	4209	48	8718	41	12655	43	16780	49
418	44	4410	06	8820	50	12678	07	16843	41
509	11	4425	32	8831	39	12819	14	16844	44
526	45	4504	22	8981	18	12922	30	16942	03
540	21	4535	10	9093	29	12967	06	16949	28
550	43	4596	45	9174	20	12991	13	17051	08
660	44	4627	09	9237	26	13102	16	17106	47
800	46	4776	07	9251	06	13105	17	17111	09
863	31	4903	07	9397	29	13237	32	17181	46
932	08	4959	20	9424	27	13817	16	17280	21
981	49	4959	18	9449	33	13867	19	17385	39
1209	22	4990	01	9462	37	13882	01	17413	06
1250	31	5006	04	9472	09	13889	32	17426	33
1290	37	5497	15	9578	17	13973	08	17494	13
1302	28	5619	49	9593	18	13997	47	17582	23
1388	36	5621	46	9604	28	14115	20	17655	48
1533	08	5645	17	9802	29	14242	04	17683	32
1650	38	5685	36	9854	21	14389	42	17734	08
1656	04	5692	50	10005	47	14415	47	17863	14
1656	23	5810	37	10166	28	14572	14	17871	20
1910	37	6004	34	10222	48	14583	16	17883	17
2240	20	6058	22	10239	15	14600	23	17927	15
2266	36	6474	20	10290	29	14655	50	17977	14
2372	07	6773	18	10412	42	14687	45	18011	45
2375	12	7000	13	10416	37	14769	29	18059	47
2462	35	7000	42	10421	32	14827	30	18164	37
2466	13	7063	12	10436	33	14848	31	18359	41
2593	22	7224	35	10637	12	14864	13	18367	21
2702	33	7330	24	10701	18	14939	39	18533	02
2735	23	7354	27	10822	28	15396	15	18534	12
2753	14	7368	46	10933	33	15434	22	18568	43
2854	14	7416	21	11008	43	15460	05	18577	48
2866	46	7572	42	11069	29	15560	11	18672	17
2868	42	7596	21	11077	03	15579	07	18773	29
2893	25	7620	41	11113	29	15587	08	18791	26
2988	23	7693	14	11150	31	15810	16	18936	18
3172	28	7695	13	11152	05	15938	10	19007	23
3187	09	7740	14	11499	05	15950	46	19177	04
3225	09	7901	33	11601	34	15960	48	19233	02
3246	07	7904	04	11602	22	15975	37	19260	46
3407	50	7924	47	11668	25	15987	22	19261	02
3416	22	7974	30	11718	21	16013	36	19303	44
3549	22	7992	03	11739	47	16075	02	19306	44
3658	36	8000	35	11741	03	16109	08	19850	23
3702	19	8106	03	11814	11	16278	27	19796	44
3908	15	8111	46	11970	08	16284	35	19876	05
3926	27	8161	33	11976	19	16422	31	19886	39
3981	36	8225	29	12182	50	16569	33	19912	21

1. marta iſloſeſejumâ tika amortifetas fchahdas ferijas no eekſheja 1866. gada 5% winneſtu aiſnehmuma biketem:

Seriju numuri, katrâ pa 50 biketem:

103	3260	6002	9078	11616	14440	17627
211	3616	6186	9133	11647	14452	17706
650	3662	6225	9170	11671	14511	17806
654	3710	6331	9179	11692	14523	17892
734	3728	6332	9294	11822	14567	17920
908	3775	6347	9302	11828	14607	18009
1253	3969	6409	9569	11872	14624	18050
1343	4027	6432	9825	12105	14663	18141
1373	4034	6502	9880	12222	14755	18273
1443	4051	6851	10099	12430	14847	18457
1509	4211	6928	10100	12458	14988	18469
1671	4232	7079	10169	12471	15322	18509
1675	4325	7269	10298	12555	15356	18530
1698	4348	7440	10506	12563	15520	18656
1786	4418	7465	10529	12568	15587	18725
1845	4464	7657	10753	12653	15674	18754
1962	4517	7688	10789	12677	15756	18789
2192	4608	7721	10808	12699	15919	18791
2234	4620	7859	10832	12742	16081	18878
2441	4651	7866	10848	12775	16618	18984
2636	4761	7974	10948	13048	16774	19001
2760	4773	8225	10961	13211	16965	19459
2860	4775	8436	11004	13298	16975	19514
2861	5542	8510	11126	13552	17025	19549
2867	5625	8538	11188	13865	17147	19693
2886	5685	8670	11312	13986	17177	19702
2899	5772	8709	11380	14099	17360	19718
2985	5788	8795	11419	14123	17529	19752
3008	5831	8852	11467	14338	17586	19831
3214	5936	8969	11515	14344	17590	19990

Pawiſam 210 ferijas ar 10,509 biketem 1,417,500 rbf. wehrtibâ.

Par katru biketi iſmaksâs 135 rbf. walſts bankas kantoros un nodakâs, waj ari rentejâs, kur to naw, ſahſot no 1. junija 1910. g.

Saratowâ, 5. martâ. Kara teefa iſteefaja prahwu par ſemneeku uſbrutummu muiſchneeſes Schimanowſkas mahjai 1907. g. Septini noteefati uſnawhi.

Iſchimâ, 1. martâ. Swehriſka ſlepkawiba. Uſſj-Lamenſkas ſemata aplauta ſahda bagata ſemneeka gimene — wihrs ar ſeeru un meita. Sleptawiba paſtrahdata laupifchanas noluhkâ. Wainigee apzeetinati.

Ahrſemes.

Wahjijâ turpinas demonſtrazijas pret Pruffijas jauno wehleſchanas likumu. Dtrdeen, 2. martâ pa wiſu Pruffiju ſozialdemokrati ſarihkojuſchi 48 proteſta ſapulzes. Ar jauno wehleſchaniu likumu ir nemeerâ ne ween ſtrahdneeki, bet ari pilſoni, wiſpahri wiſi daudſmas progrefiwi elementi ar to newar buht meerâ. Berlinê, Brandenburgâ, Hallê un Kile polizijai iſnahkufchâs ari ſadurſmes ar demonſtranteem. Kile no Krupa kugu buhwetawas ſtrahdneekem peedali-juſchees pee demonſtrazijam 80 procenti, no Germanijas buhwetawas ſahdi 5000 ſtrahdneeki. — **Anglijâ** kriſe augſchnama deht wehl naw iſbeigufes. Par parlamenta ſtahwofli Anglijâ „Pet. tel. ag.“ ſneedj ſchahdas ſinas. Lordu palatâ turpinajas debates Roſberi projekta leetâ par augſchnama reorganizaziju. Kerſons ſaka, ka taga-dejais brihdis foti labwehligs preekſch reformas. Wiſſchjer, ka Lordi nelaidiſhot ſcho gadijumu garam. Saeewehro

prinzips, pehz kura dāfa no augšceļās palatas fastahwa tittu eewehleta. Kromers faka, ka reforma nepeezeeshami wajadfiga, lai palata nahktu tuwakā sakarā ar tautu. Bijuscha is lords-kanzlers domā, ka tagadejā lordu palata loti labi apmeerina Anglijas tradizijas un wajadfibas. — Kā leelas, tad parlamenta krise Anglijā peenems jo drihs wehl nopeetnaku raksturu, jo iru libers Edmonds turejis runu, kurā nosoda waldibu par schaubigu un bailigu politiku. Wīnsch isfaziija pahrlēezibu, ka pehz daschām nedekam notifschot wispahrigas wehleschanas. Angtu laikraksti sino, ka waldiba projektejot augšchnama reformu, kuru pasludinatu wisai semei tai gadījumā, ja nahktu preekschā jaunās wehleschanas. Jaunajā augšchnamā buhtu 200—240 lozeklu, kuras eewehletu no lordu un apatschnama lozektu widus, kuri wismas 40 gadu wezi. Wehleschanu eezirkni buhtu dauds leelaki, neta pee wehleschanam apatschnamā. Seffjas laiks buhtu 7—9 gadi. Neeeenprahbitu starp abeem tautas preekschahwu nameem nofahrtoju abu namu kopigās sehdēs. — Jaurojam augšchnamam nebuhtu nekahdu eerunu zelschanas teefibu finantschu leetās, bet pahrejās likumdoschanas leetās tam buhtu rewisijas un suspensiwā veto teefibas.

Krise **Greekijā** paleel nopeetnaka. Kara ligai wehl rokās wisa wara. Apschakki bihstami. Tesalijā iszehlees semneeku dumpis. Semneeki prasa muischu semes atfawinaschanu un isdalischanu. Greeku waldiba us Tesaliju gan nosuhtijuse kara spehtu, bet waj tas tur dauds ko isdaris, wehl jautajums. Tesalijas jautajums pee tam ari war rabit jaunās sadursmes eemefslus ar Turziju. Tesalijā par semes ihpatschneekem luht ari ir turki. **Turzija** tapehz Atenās eefneeguse protestu pret Tesalijas semneeku warmahzibam, kuri apdraudot ari semes ihpatschneekus-turkus. Ja nekahrtibas netifschot nowehrstas, tad Turzija lausifschot wifus lihgumus ar Greekiju un pate spereschot solus sawu pawalstneeku teefibu un ihpatschumu aischahweschanai. Greeku waldiba gan apsolijufēs darit wifu, kas ween tās spehtā, lai apfargatu semes ihpatschneekus Tesalijā, jautajums tikai, waj wina to spehs ispidit. Kretas leetā awises sino, ka schinis deenās italeeschu ahrleetu ministra wadibā Romā notureschot Kretas aischfarga walsu preekschahwu kongresu, lai apspreestu, kahdi solki sperami Kretas jautajuma isfchirisanas noluhkā. Italeeschu parlamentā, kā jau pag. numurā sinots, iszehlās Simensa kundses deht leels schandals. Simensa kundse ir wahzeete un esot toti ftaista. Wina tura aischdomās par speegoschanu. Tautas weeneeks Hiesja par to peeprafija tautas weeneeku namā waldibai un pee tam apwainoja generakus Kosato, Prudentu un zitūs kareiwjus, ka teem ar Simensa kundsi esot tuwi, intimi sakari. Iszehlās lamaschanās, kurai fekoja isfajzinajumi un diwlawjas, kuras nobeidās ar sawstarpeju islihgschanu un atwainoschanos.

Stokholmā, 18. (5.) martā. Sweedru waldiba fastahbijuse likuma projektu pret streiku, pehz kura strahdneeki par atstahschanos no darba teel foditi ar naudas sodu waj zeetumu, bet walsis deenastā stahwofchi eerehdai ar zeetumu.

Muiorkā, 17. (4.) martā. Japanas waldiba lituse preekschā Sabeedroto Walsju waldibai panahkt weenoschanos un islihgt tahlo austrumu leetā. — Amerikānu **miljarders Dschons Rokfellers** wifus sawus milionus atdahwinajis labdariigem mehrkeem. Wina gihmetni tapehz pafneedsam te schini numurā. Par Rokfelleru un ta miljoneem mums wehl nahktees rakstis turpmak.

Ischifago. No Ischifago telegrafē laikrakstam „Der Tag“, ka esot eespehjamās tas, ka usfahk streiku 25,000 dselsfzeta maschinisti no 47 dselsfzetu linijam. Ja tas

notiktu, tad satifkme tittu pahtraukta us 150,000 juhdschu gara dselsfzeta liniju gabalu.

Muifschufā, 14. (1.) martā. Deht kahdas turku jaunawas aischwilinaschanas sche notika sadursme. Kara spehts eelenza kauschu baru un prafija jaunawas isdoschanu. Laudis pretojās un rewolwera schahweeneem eewainoja generali un 4 saldatūs. Tad kara spehts dewa salwi un eewainoja 30 un nonahweja 15 personas.

Tokijā, 15. (2.) martā. Parlamentā fastahbijās nazonalistu partija, kura grib wezinat draudfibu starp Japanu un Kreewiju

Muhfu bildes.

Pe Bernarda „**Pawafars**“ buhs leeki ko peefihmet. Schi peewilzīgā glefna saprotama katram. — 15. (2.) martā eewehrojama is wahzu dsějneeks Pauls Heise swineja sawu 80. dsimschanas deenu. Wahzijā Heise, saprotams, schai deenā wifadi godinaja. Un Heise to ari ir pelnijis. Ari latweescheem daschi Heises darbi ir dariti peejjami. Wīnus tulkojufchi starp ziteem Augusts Deglawš un Swahrgulu Edwards.

Grahmatu galds.

Redakzijai peefuhtitas schahdas jaunās grahmatas:

Swirgdes L. Literarists krahhjums. J. Pawila katopots.

Э. А. Вольтеръ. **Городъ Мендовга, или гдѣ искать Летовію XIII вѣка?** С.-Петербургъ. Типографія Императорской Академіи Наукъ. Вас. Остр., 9 лин. № 12. 1910.

Walejas wehstules.

W. G. — I. Sirsnigi pateizamees.

Latw. Mahksl. Bedr. — Par. Sanehmām.

Redaktors: Dr. philos. P. Sālits.

Ispahsneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peebahwā

eekschsemes un ahrsemes wihnus,

kā ari konjaku „**Royal**“,

stipru wihnogu wihnu 50 k.

sekoschās filialēs:

Suworowan. Dsirnawu eelu stuhri,

Delgawas schofejā Nr. 12,

Ahgenskalmā, Mescha eelā Nr. 4a,

Petschat tunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Bez-Rigas stuhri.